

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Draama rikastamassa 5-6 -vuotiaiden leikkiä

Lammasniemi, Kristiina

Laurea-ammattikorkeakoulu

Draama rikastamassa 5-6-vuotiaiden leikkiä

Lammasniemi Kristiina
Sosiaalian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2016

Lammasniemi Kristiina

Draama rikastamassa 5-6- vuotiaiden leikkiä

Vuosi	2016	Sivumäärä	41
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoitus on löytää keinoja lasten leikin kehittämiseen päiväkodissa. Tavoitteena on saada lapset keskittymään pitkäkestoisempaan leikkiin draaman avulla sekä muuttaa toimintaympäristöä toimivammaksi lapsille. Draamaleikki toteutettiin neljä kertaa 5-6- vuotiaiden lasten kanssa. Kasvattaja leikki yhdessä lasten kanssa mielikuvitusleikkiä. Teoreettisessa viitekehyksessä tutkittiin leikkiä ja kasvattajan merkitystä leikissä. Tuloksia kerättiin haastatteleamalla ja videoimalla.

Toiminnallinen työskentely lasten kanssa antaa kasvattajalle onnistumisen kokemuksia. Aikuisen oma innostunut käyttäytyminen näkyy lapsissa. Projektimme on kestänyt nyt yli kuukauden ja yhdessä tekeminen on tullut näkyväksi lapsissa, kasvattajissa ja lasten vanhemmissa. Ikäryhmittäin toimiminen on selkeästi joidenkin lasten kohdalla nostanut lapsen itsetuntoa. Lapset ovat rohkaistuneet ja heille on tullut uusia kaverisuhteita sekä kasvattajat työskentelevät yli ryhmärajojen. Uudella tavalla toimiminen tuo samalla myös haasteita. Jotkut ennestään hyviksi todetut toiminnot ovat jääneet pois tai ne muuttuivat. Esim. aamupiirikäytännöt. Kehitettäväksi asioiksi nousi mm. kasvattajien suunnittelu-aika, 1-2- vuotiaiden lasten tarkempi huomioiminen ja poissaolevien kasvattajien perehdyttäminen toimintaan mukaan.

Asiasanat: Leikki, draamaleikki, kasvattajan tuki, toimintaympäristö

Lammasniemi Kristiina

Using drama for improving 5- 6- year old children´s play

Year	2016	Pages	41
------	------	-------	----

The purpose of this study was to improve children´s play at day care centre.

The goal was to get children focusing on long lasting play using drama and by changing the operational environment by focusing on the children´s needs. Drama games were held with 5- 6- year old children, with most of the games being fantasy based. The theoretical section includes research on child play and the educator´s role in play.

The material for this research was collected through interviews and video recording.

An educator will experience a greater feeling of success with children by developing working methods. An educator´s own enthusiasm can be perceived by children. This project has lasted more than one month and an increase in communality, i-e working together, was clearly seen in the children, educators and children´s parents. The work in specific age groups clearly increase self- confidence in some children: the children showed more courage, they have more friends and educators are working over their own groups. However, changing working methods can also bring some challenges too. Some of the best practices were either removed or transformed - like morning group activities. Possible further improvements could include more time for the educator to plan, extra attention for 1-2- year old group of children and educating those educations who has missed the training.

Keywords: Play, drama- play, educators support, operational environment

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lasten leikki päiväkodissa	1
2.1	Draamaleikki	3
2.2	Leikin havainnoiminen ja dokumentointi	4
3	Kasvattajan rooli leikissä	4
4	Päiväkodin toimintaympäristö	6
5	Opinnäytetyön toteutus	7
5.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	7
5.2	Opinnäytetyön toiminnallinen osuus	8
6	Toiminnalliset draamaleikit	10
6.1	Draamaleikin ensimmäinen kerta	11
6.2	Draamaleikin toinen kerta	13
6.3	Draamaleikin kolmas kerta	14
6.4	Draamaleikin neljäs kerta	16
6.5	Yhteenveto draamaleikistä	19
7	Arviointi päiväkodin muutoksista	20
8	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	23
9	Johtopäätökset	24
10	Pohdinta	26
	Lähteet	29
	Kuvat	30
	Taulukot	31
	Liitteet	32

1 Johdanto

Opinnäytetyö toteutettiin yhdessä Etelä- Suomen päiväkodissa. Toiminnanallista opinnäytetyön aihetta oli pohdittu pitkään päiväkodin työyhteisössä. Päivittäin tietyillä lapsilla oli vaikeaa ryhtyä leikkiin. Leikkiaikoina lapset ”seilasivat” paikasta toiseen, omat lelut käsissään. Tarkoituksena oli toimintaympäristöä muokkaamalla ja varhaiskasvattajien toimenkuvia tarkastamalla löytää keinoja ja tukea näille lapsille. Toiveena oli pienryhmätoiminta ikäryhmittäin ja kunnan lasten varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluvan leikki-tilanteen dokumentointi-kaavakkeen soveltaminen käytäntöön. Toteutin toiminnallisen osuuden pitämällä draamaleikkiä pienryhmille kerran viikossa aamupäivisin. Opinnäytetyössä keskityin 5-6- vuotiaiden lasten draamaleikin havainnoimiseen ja dokumentointiin. Tutkimuksen tarkoituksena ja tavoitteena oli vastata kysymyksiin; millaisia tuloksia draamatoiminta tuo 5-6- vuotiaiden lasten leikin kehittymiseen? muuttiko toimintaympäristön muutos ja kasvattajien tuki lasten leikki-tapoja?

Päiväkodissa oli lapsia 45 ja kasvatushenkilökuntaa 9. Päiväkodissa oli kolme lapsiryhmää, yksi 1-3- vuotiaiden ja kaksi 3-6- vuotiaiden ryhmää. Toiminta perustui pienryhmä toimintaan jo ennestään, mutta nyt toimintaa kokeiltiin ikäryhmittäin kuukauden ajan.

2 Lasten leikki päiväkodissa

Lapset ovat suurimman osan päivästään päivähoitossa. Monesti sanotaankin, että ”leikki on lasten työtä”. Lapselle ominaisia tapoja ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteisiin liittyvä ilmaiseminen. Leikkiminen on sosiaalista, joten vertaisryhmät vaikuttavat leikkimiseen. (Stakes, 2009, 20- 21.) Lasten päivittäistä leikkiä seurattaessa (kyseisessä päiväkodissa) olen oppinut huomaamaan lapsista paljon yksilöllisiä asioita. Lasten temperamentti erot nousevat nopeasti leikin kautta esille. Kuka määrää leikissä? Kuka on aina se kissa tai koira leikissä? jne. Joillakin lapsilla leikki on seilaamista ympäriinsä lelu kädessä. Kysellessäni leikistä näiltä lapsilta, saan yksinkertaisia vastauksia mm. ”nää lentää”, ”nää on kissoja”. Yhtenä työni tarkoituksena on, että kasvattajat menevät näiden lasten leikkeihin mukaan. Leikkiminen on kadoksissa joillakin lapsilla, leluilla ei osata tehdä oikein mitään tai leikkiin ei synny juonta. Marjatta Kalliala puhuu paljon siitä, kuinka ”tarvitseva lapsi vaatii rinnalleen tarpeisiinsa vastaavan aikuisen”. Tarkoittaen, että lapselle annetaan mahdollisuuksia, unohtamatta kuitenkaan rajoja ja niistä kiinni pitämistä. Kasvattajien ja vanhempien tulee ymmärtää ja rakastaa lasta, mutta samalla pitää kiinni omista periaatteistaan. Kasvattajan tulee tietää mitä lapsi tarvitsee, esim. osaako hän aloittaa leikkiä ilman aikuisen apua. (Kalliala, 2008, 17.)

Lapsi, joka valitsee esim. autoleikin, ottaa auton, mutta leikki onkin vain ympäri kulkemista lelu kädessä. Leikkiin ei synny minkäänlaista juonta, siinä ei tapahdu mitään. Kysyttäessä, vastaus on ”tää ajaa”. Leikki muuttuu pikkuhiljaa juoksemiseksi paikasta toiseen. Tässä leikissä ei ole mitään ”pahaa”, mutta huoleni nousee siitä, kun lapsen leikki on joka päivä samanlaista. Jyrki Reunamo kirjoittaa kirjassaan vapaasta leikistä, että sillä on oma merkityksensä ja paikkansa, mutta se ei pelkästään riitä lapsen leikin kehittymiselle. Kasvattaja pystyy tukemaan lapsen leikkiä, jos hän on aktiivisesti leikissä mukana. (Reunamo, 2014, 84.) Haluan juuri nämä lapset saada päiväkodissa innostumaan leikkiin ja yhdessä kehittelemään leikkiin juonta mm. draaman keinoin.

Leikeissään lapsi käy läpi uusia asioita ja sulauttaa niitä aiemmin hankittuun tietoon. Hän samaistuu kohteisiin ja käy läpi kokemiaan asioita leikin avulla. Leikkiessään hän harjoittelee rajoituksia ja sääntöjä, tämän huomaa usein kotileikeissä. Vanhemmat kertovat, miten lapsi leikkii tarhatätiä kotona hoitaessaan nukkeja. Leikkiessä mielikuvitus ja sosiaaliset taidot kehittyvät. Aikuinen voi antaa leikkiin virikkeitä leikin alkuun pääsemiseksi. (Vehkalahti & Urho, 2013.)

Pienten lasten keskeinen oppimistapa on mallioppiminen. He matkivat aikuista ja käyvät näkemiään asioita läpi leikeissään. Neljä- viisivuotiailla lapsilla on vilkas mielikuvitus. Heidän tarinoissaan voi mennä sekaisin todellisuus ja epätodellisuus. Leikeissä samaistutaan omiin vanhempiin, päiväkodin aikuisiin jne. Tässä iässä lapsi alkaa ymmärtää väärän ja oikean eroa. (Koivunen & Lehtinen, 2015, 129.) Leikin kautta lapsi käsittelee itseään ja ympäröivää maailmaansa. Hyvät leikkitaidot auttavat lasta oppimisessa, oman toiminnan ohjauksessa, ajattelun ja kielen kehittämisessä. Leikin vaihteita voidaan tarkastella ikäkausittain, 0- 2- vuotiailla on toiminnallisia leikkejä, 2- 4- vuotiailla rakentelu- ja mielikuvitusleikkejä, 4- 6- vuotiailla roolileikit ja 5- 6 vuotiailla sääntö- ja kilpailuleikit. Pienet lapset toistavat samaa toimintaa moneen kertaan. Esim. tiputtaa lelun lattialle. Kaksi- kolmevuotiaat lapset leikkivät rinnakkaisleikkejä, mutta he hakevat vielä turvaa aikuiselta. Rakenteluleikeissä rakennellaan torneja, rikotaan niitä ja taas rakennetaan. Tämä on tärkeää ja samalla lapsen leikki alkaa kehittyä suunnitelmalliseksi. Mielikuvitusleikeissä lapsi pystyy jo hyväksymään, että matto voi olla saari ja lattia vettä. Pukeutuminen roolivaatteisiin ja kissana oleminen kuuluu roolileikkivaiheeseen. Sääntöleikkejä pystytään harjoittelemaan viisi- ja kuusivuotiaana. Tässä iässä samanikäisistä kavereista tulee tärkeitä. (Koivunen & Lehtinen, 2015, 165- 169.)

Nykyään käydään paljon keskusteluja lasten leikkimisestä, siitä ettei enää leikitä. Yhtenä syynä pidetään virtuaalimaailmaa ja julkisia sisätiloja (Hoplop jne.) Ennen leikittiin yhdessä pihaleikkejä, jotka toivat jännitystä. Nykyään arvostetaan enemmän yksilösuorituksia ja voitto-

ja. (Bardy, Haapalainen, Isotalo & Korhonen, 2007, 290- 291.) Jotkut nykyajan valmiit lelut eivät välttämättä kehitä lasten mielikuvitusta.

2.1 Draamaleikki

Draamaleikissä yhdistyy kasvatus ja roolileikki. Aikuisella on iso rooli leikin alkuun saattamisessa. Hän luo puitteet leikkiin ja ottaa myös itselleen leikissä roolin. Aikuinen leikkii ja dramatisoi yhdessä lasten kanssa draamaleikin. Leikkiä voi alustaa luetulla kirjalla, sadulla tai jollain opetettavalla asialla. Kasvattaja tuo lasten leikkiin draamaa, virikkeitä ja käänteitä hyvin ajoitetun vuorovaikutuksen avulla. Erityisesti kasvattaja tukee arkoja lapsia pääsemään mukaan leikkiin. Draamaleikissä lapset oppivat, että aikuisetkin ovat leikkiviä ihmisiä. Draamaleikissä sovitaan yhteiset säännöt ja kaikkien tulee noudattaa niitä (draamasopimus). Leikittäessä huomioidaan toiset, oma rooli ja tarinan tapahtumajärjestys. Tarinan roolihahmoon samaistutaan ja näin viedään tarinaa, leikkiä eteenpäin. Yhdessä ratkaistaan ongelmia ja tehdään valintoja, mikä kehittää yhteistyökykyä. (Toivanen, 2014.) Lapset tottuvat ja harjaantuvat esiintymään, jos päiväkodin arkeen on sisällytetty näytelmällisiä leikkejä säännöllisesti. Mahdollisesti suunnitellaan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan jo pedagoginen draamaleikki. (Helenius & Lummelahhti, 2013, 134)

Pedagogisia tavoitteita draamaleikkiin voi olla tunteiden tarkastelua ja ilmaisua. Leikeissä voidaan käsitellä ajankohtaisia aiheita. Draamaleikkiä voi käyttää, kun suunnitellaan esim. kevätkuulua. Toimintaan voi sisällyttää leikin lisäksi piirtelyä, rakentelua, musiikkia jne. (Helenius & Lummelahhti, 2013, 131.) Juonellisessa leikissä lapsi käy läpi sisäistä maailmaansa ja luo sillä leikkiin juonen. Samaa leikkiä leikitään uudelleen ja uudelleen. Aikuinen auttaa kehittämään leikkiin yhteistä juonta. Opetetaan lapsia yhdistelemään leikissä tapahtumien kautta erilaisia mielekkyyden alueita. Juonellisessa leikissä tietoisesti ohjataan lapsia rakentamaan johdonmukaisia tapahtumia. Draamaleikeissä aikuisen on leikittävä juonen toteutuksessa samalla tasolla lapsen kanssa. (Helenius & Korhonen, 2008, 113- 125.)

Improvisaatiossa ryhmän jokaisen oma mielikuvitus sallitaan tarinankerronnassa. Improvisatiota toteutetaan tutussa, turvallisessa ja mahdollisimman pienessä ryhmässä. Itsetunto ja vuorovaikutustaidot kehittyvät ryhmän ollessa tuttu ja tarpeeksi pieni. Malander & Ojala ovat kirjassaan Ipana- impro yhdistäneet sadutuksen ja improvisaation Ipana- impro metodiksi. Tässä on samoja metodeja kuin draamassa. (Malandar & Ojala, 2013, 10- 16.)

Taidekasvatus luo mahdollisuuden jakaa kokemuksia yhteisöllisesti. Draamasta voi yhtenä taiteen muotona muodostaa toimintatavan. Yhdessä muiden kanssa jaetaan luotu kokemustila. Taidekasvatuksella voimme oppia, tuntea, kokeilla jotain itsestämme. (Bardy, ym. 146- 149.)

2.2 Leikin havainnoiminen ja dokumentointi

Seuraamalla lasten leikkiä kasvattaja saa paljon tietoa lapsen kiinnostuksen kohteista. Tarkkaa havainnointia, kuten onko leikki mukaansa tempaavaa, pitkäkestoista, mitä tunteita se lapsessa herättää, mitä asioita lapsi siinä käsittelee eli mitä leikissä oikeasti tapahtuu. Kalliala kirjassaan *Kato mua*, kirjoittaa leikin havainnoimisesta, kun se on tarkkaa ja tietoista se samalla palkitsee kasvattajaa ja hänen työnsä tulee mielekkäämmäksi. Havainnointi ei siis ole leikin valvomista, kieltämistä ja puhaltamista kun sattuu. (Kalliala, 2008, 52.)

Lapsen oppii parhaiten tuntemaan, kun häntä ja hänen leikkiään seurataan ja havainnoidaan. Lapsesta saatu tieto auttaa kasvattajia luomaan päiväkotiin lapsilähtöistä toimintaa. Havainnoimme omien aistiemme avulla, joten on hyvä myös laittaa muistiin havaintoja kirjallisessa muodossa. Päivähoidossa tehdään havaintoja päivittäin, mutta usein havainnoinnit jää dokumentoimatta. Säännöllinen dokumentointi jää muistiin ja niiden avulla toiminnan kehittäminen olisi lapsilähtoisempää. Lapsen leikkiä havainnoimalla saamme tietoa, mistä lapsi on kiinnostunut jne. (Koivunen & Lehtinen, 2015).

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelmassa (2009) on mainittu henkilöstön yhdeksi tehtäväksi havainnoida lapsen kehitystä systemaattisesti ja ottamaan tämä tieto huomioon, kun suunnitellaan toimintaa (Stakes, 2009).

3 Kasvattajan rooli leikissä

Vauvat saavat ensimmäiset kokemuksensa leikkimisestä aikuisen avulla; sylissä ja hoitopöydällä. Seuraavaksi aikuista tarvitaan, kun lapsi oppii pudottamaan tavaroita ja aikuinen nostaa ne taas ylös. Pienen lapsen kanssa aikuisen rooli leikkimisessä tulee itsestään. (Helenius & Lummelahti 2013, 64.) Juonellisiin leikkeihin siirryttäessä, jotkut lapset luontaisesti pystyvät näihin leikkeihin, usein he käyvät läpi omia kokemuksiaan leikeissään ja he saavat toiset lapset innostumaan leikistä. Sitten taas on lapsia, jotka eivät pysty keskittymään tai heillä ei ole taitoja osallistua näihin leikkeihin. Heidän kohdallaan aikuisen tuki on tarpeen ja yhdessä kehitetään leikkiä eteenpäin. (Helenius & Korhonen 2008, 115.) Bodrova, Germeroth ja Leong tekivät tutkimusta Vygotskyn menetelmistä 2013. Tässä tutkimuksessa Vygotsky oli 1967 jo havainnut, miten tärkeää on, että aikuinen leikkii lasten mukana. Lapsilla, joilla on vaikeuksia keskittyä leikkiin tarvitsevat leikkimiseen aikuisen mallia leikin kehittämisessä. Esim. laatikosta voi tehdä veneen. Aikuinen antaa mallia mielikuvituksen kehittämiseen. (Bodrova, Germeroth & Leong 2013.)

Lapsen leikki muuttuu eri kehitysvaiheissa. Leikki- iän voi jakaa kahteen vaiheeseen laadullisten piirteiden mukaan. Ensin on ohjaamisen vaihe, joka kestää n. viisivuotiaaksi, jossa rikastetaan lasten elämäkokemusta lasten ja aikuisten yhteisellä leikillä ja muuttamalla leikkiympäristöä. Toinen vaihe viisivuotiaasta eteenpäin, jolloin lapsi alkaa kuvitella leikkejä ja he leikkivät omatoimisesti. Leikin juoni voi olla vielä yksinkertainen eikä välttämättä etene. ”Leikin autoilla” ja autoa hinkataan pitkin automattoa, siinä ei ole juonta. Haasteena kasvatustajalle voi olla ryhtyä mukaan leikin kuvitteluun ja luoda niistä johdonmukaisia tilanteita. (Helenius & Korhonen 2008 112- 115.) Leikin aiheet ovat monesti meidän omasta elämästä, esim. kotileikeissä leikitään sitä, mitä lasten vanhemmat kotona tekevät (Kalliala 2008, 59).

Monelle lapselle on tärkeää saada tuoda omia leluja päiväkotiin. Luulen, että oma lelu tuo lapselle turvallisuuden tunteen, kun on jotain tuttua mukana. Monesti ne unohtuvat päiväksi omaan lokeroon, mutta jotkut myös kantavat niitä mukanaan aina kun mahdollista. Niillä ei kuitenkaan ns. leikitä, vaan ne ovat lapsen kädessä. Kasvattajan tulisi huomioida lapsen lelut leikkeihin mukaan, monesti ne on helpompi käskä viemään omaan lokeroon. Kyseisen päiväkodin toiminta-ajatuksena on tarjota alle kouluikäisille lapsille tavoitteellista ja suunnitelmallista varhaiskasvatusta. Kasvatuskumppanuus näkyy huomioimalla perheiden tarpeet ja odotukset. Päiväkodissa pyritään tekemään yhteistyötä eri ryhmien välillä ja toiminta perustuu pienryhmätoimintaan. Kasvattajien vahvuuksia pyritään huomioimaan talon yhteisissä projekteissa. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2015.) Kyseisiä päiväkodin ajatuksia olen pyrkinyt huomioimaan miettiessäni tätä toiminnallista toimintatapaa.

Kasvattaja tukee lapsen leikkiä antamalla vapautta, kuitenkin unohtamatta suoraa ja epäsuoraa ohjausta. Kasvattaja tarvittaessa osallistuu leikkiin tai havainnoi leikkiä sen ulkopuolelta. Epäsuorassa ohjauksessa kasvattaja rikastuttaa leikkiä. Rikastuttaa voi mm. draaman avulla, mielikuvilla ja välineillä. Oppimisen näkökulmasta kasvattajan tulee osata eritellä leikin merkitystä. Hänen tulee seurata lapsen sosiaalisia taitoja, kuvittelu kykyä, kielen oppimista ja motorisia taitoja jne. (Stakes 2009, 21- 22.) Leikit ovat joskus rajujakin esim. taisteluleikit tai leikit muuttuvat juoksemiseksi. Matti Bergström on kirjoittanut kirjan *Mustat ja valkeat leikit*. Hänen mielestään on tärkeää antaa lasten leikkiä ”pois” tämä rytmi itsestään. Kasvattaja pitää huolen, ettei leikissä vahingoiteta ketään. Hän perustelee sen aivorungosta tulevaan aktivaatioon, jota ilman aivokuori ei voi toimia. Tämä liittyy osana hyvän ja pahan merkityksen erottamiseen. Hän toteaa myös, että leikki ja luovuus synnyttää ideoita ja ne tuovat järjestykseen kaaosta. Monesti me aikuiset tukahdutetaan nämä meitä miellyttävillä asioilla, kuten järjestyksen yllä pitämisellä. Bergström kuvaa mustia leikkejä kaaosleikeiksi ja valkoiset leikit ovat siistejä, tyttömäisiä leikkejä, jotka usein miellyttävät meitä aikuisia. (Bergström 1997, 160- 161, 208.)

4 Päiväkodin toimintaympäristö

Stakesin varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatusympäristön tulee muodostua fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen tekijöiden kokonaisuudesta. Ympäristön tulee olla joustava, muutettavissa tarpeiden mukaan tuoden lapsille ja kasvattajille erilaisia aineksia yhteiseen toimintaan. Viihtyisä ja hyvin suunniteltu ympäristö kannustaa lapsia leikkimään, liikkumaan, toiminaan ja ilmaisemaan itseään. Pienryhmissä toiminen antaa jokaiselle mahdollisuuden osallistua keskusteluun ja samalla lasten vuorovaikutustaidot kehittyvät. (Stakes 2009, 17- 18). Päiväkodin toimintaympäristöltä vaaditaan paljon, sen tulee olla psyykinen, sosiaalinen, pedagoginen, kulttuurillinen ja toiminnallinen toimintaympäristö. Toimintaympäristöä ja sen välineitä huomioidessa täytyy huomioida jokaisen lapsen ja ryhmän tarpeita. Monesti arvioimme päivähoidossa lapsia ja kasvattajia ja unohdamme arvioida millainen meidän ympäristömme on? Mihin se on tarkoitettu ja ketä varten? (Koivunen 2013, 179.) Oppimisympäristöä suunnitellessa on hyvä jättää lapsille mahdollisuus sen toteuttamiseen. Joustavaa ympäristöä voidaan muuttaa tarvittaessa. Varhaiskasvatusympäristöön kuuluu sisätilojen lisäksi päiväkodin piha ja muu lähiympäristö. (Reunamo 2014, 108- 109).

Toiminnallisessa ympäristössä huomioitavia asioita on visuaaliset ja auditiiviset ärsykkeet. Päiväkodin seinillä voi olla liikaa näönvaraisia ärsykeitä, kaikki seinät täynnä piirustuksia. Tämä luo levottomuutta ja hahmottaminen voi vaikeutua. Tietynlainen selkeä esteettisyys kannattaa pitää mielessä. melutason kontrolloiminen on ympäristöön kuuluva asia. Paljon ihmisiä yhdessä kahden huoneen tilassa lisää melutasoa. Tilan ja ryhmän jakaminen pienempiin osiin saadaan melua pienennettyä. Ulkoilun ajoittaminen esim. ulkoillaan kahdessa eri ryhmässä eri aikana. Osa lapsista ulkoilee 9- 10 ja osa 10- 11. Lapsen psyykinen ympäristö päivähoidossa on kasvattajan vastuulla. Kasvattaja omalla käyttäytymisellään luo turvallisen ja kiireettömän ympäristön lapselle. Hän huolehtii, ettei lapsen tarvitse pelätä päivähoidon aikana. Pedagoginen ympäristö luo lapselle mahdollisuuden oppimiselle. Huomioidaan ryhmässä olevat lapset yksilöllisesti, tukemalla ja kehumalla lasta. Lapselle asetetaan rajat ja opetellaan yhdessä erilaisia taitoja. (Koivunen 2013, 179- 185.) Lasten mukaan ottaminen ympäristön kehittämiseen ja rikastamiseen lisää lapsen osallisuutta päivähoidossa. Huomioidaan lasten kiinnostuksen kohteet rakennettaessa leikkiympäristöä sisä- ja ulkotiloissa (Stakes2009, 22).

Pienryhmät takaavat parhaiten aikuisen saatavilla olon. Kalliala puhuu paljon siitä, miten päiväkodissa aikuisen olisi tärkeää luopua toisten aikuisten seurasta. Pienryhmässä kasvattaja keskittyy tekemään ryhmässä yhdessä lasten kanssa. (Kalliala 2008, 51- 51.) Pienryhmässä on koko ryhmän koosta riippuen 5-8 lasta yhdellä kasvattajalla. Tässä kyseisessä päiväkodissa pääsääntöisesti pienryhmät toimivat omahoitajan kanssa ja leikkihetket lasten kaverisuhteiden mukaan. Suomessa on tehty omahoitajuudesta tutkimus 2001- 2006, Kenguru-tutkimus.

Tutkimuksessa tutkittiin ”omahoitajasysteemin ja perinteisen päivähoitomallin eroja”. Tutkimuksessa ei selkeästi tullut sellaisia parannuksia / edistymisiä, että ne olisi voitu osoittaa tutkimuksen keinoin. Tutkimuksessa huomattiin pitkäkestoisen omahoitajuuden toteuttamisen vaikeus päivähoidossa. (Keltinkangas- Järvinen 2012, 175- 177.)

Stakesin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan varhaiskasvatustoiminnan pohjautuvan yhteiskunnan määrittelemiin, yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on moniammatillinen kasvattajayhteisö. (Stakes 2009, 16.) Pääsääntöisesti päiväkodin yhdessä ryhmässä toimii kolme kasvattajaa eri työvuorossa. Jokaisella ryhmän lapsella on oikeus saada huomiota ryhmän kaikilta aikuisilta.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoitus oli löytää keinoja, millä kasvattaja voi tukea päivähoidossa olevaa lasta kehittämään itse pitkäkestoista leikkiä. Tavoitteena oli, että lapset itse keksivät ja kehittävät omaa leikkiä kohti pitkäkestoista leikkiä. Kasvattaja luo toimintaympäristön niin, että lasten on helppo löytää leikkipaikka ja lelut helposti. Kasvattaja huomioi lapsen tuomat omat lelut ja niiden hyödyntämisen leikkimisessä. Hän on mukana leikissä tukemassa lapsen toimintaa. Mahdollistetaan pitkäkestoisen leikin kesto päiväkodin arjessa mm. tarkastamalla kasvattajien toimenkuvia ja havainnoimalla lasten leikin jatkuvuutta. Työyhteisö toivoi, että kokeilisimme lasten toimimista ikäryhmittäin. Opinnäytetyön yhteydessä kokeiltiin lasten varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluvan leikin havainnoimiseen ja sen dokumentointiin tarkoitettua lomakkeen käyttöä päiväkodin arjessa.

Tutkimuksessa tavoitteena oli vastata kysymykseen; millaisia muutoksia draamatoiminta tuo 5-6- vuotiaiden lasten leikin kehittymiseen? Toimintaympäristön muuttaminen ja kasvattajien toimintatapojen muutokset oli ensin toteutettava, jotta draamaleikki pystyttiin toteuttamaan koko talon 5-6 - vuotiaiden lasten kanssa. Kyseisessä päiväkodissa toimittiin ennen projektia omissa ryhmissä pienryhmittäin. Pienryhmät toimivat omahoitajan mukaan ja näissä ryhmissä oli eri-ikäisiä lapsia. Pienryhmässä oli 5- 7 lasta kasvattajan kanssa. Muutos mahdollisti ikäryhmittäin toimimisen ja yhteistyön eri ryhmien välillä. Toiminnot toteutettiin yleensä omassa ryhmässä ja harvoin poistuimme omasta ryhmästä muiden ryhmien tiloihin. Välineet ja lelut vaihdeltiin tietyin aikavälein tai lasten niitä pyytäessä. Lauluhetkille haettiin soittimet varastosta ja askarteluvälineet haettiin taas toisesta varastosta. Toimintaympäristöä muutettaessa

esimerkiksi, soittimet olivat siellä valmiina, missä lauluhetkiä toteutettiin. Magneettitaulun avulla oli helppo suunnitella toimintoja eri tiloihin.

5.2 Opinnäytetyön toiminnallinen osuus

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin päiväkodissa. Yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa järjestimme lasten toimintaympäristön lasten leikin kannalta toimivaksi. Päiväkodin tilat jaettiin ja aikataulutettiin aamupäivä toiminnan osalta eri kasvattajille. Kukin kasvattaja suunnitteli pienryhmälle toiminnan lasten kanssa (henkilökunnalta kysyttiin, missä toiminnoissa haluaa vaikuttaa). Vanhempia, lapsia ja henkilökuntaa varten tein aulaan magneettitaulun, johon viikkosuunnitelma tehtiin näkyväksi. Magneettisilla kuvilla oli helppo päivittää, joka viikko kyseinen taulu. Taulua varten oli tehty magneettinauhalla varustetut kuvat ja kuvia voitiin vaihtaa tarvittaessa. Kuvina ovat ikäryhmät, eri toiminnot sekä kasvattajien nimet ryhmä tunnuksineen. Taulusta vanhemmat näkivät missä tilassa ikäryhmät toimivat, kenen aikuisen kanssa ja mitä tekemässä. Lapsille oli omissa ryhmissä aamupiirin yhteydessä oma taulu päiväkodin tiloista, josta aamulla katsottiin yhdessä mitä kukin lapsi tekee, mihin menee ja kenen aikuisen kanssa.

Kuva 1: Lasten aamupiiritaulu

Toiminnallisessa toteutuksessa draamaleikin avulla rikastettiin 5-6- vuotiaiden lasten leikkiä. Tarkoitus oli, että kasvattaja on mukana leikissä auttamassa lasten leikin kehittämistä pitkäkestoisemmaksi leikiksi. Draamaleikki hetkiä oli neljä kertaa. Havainnointi ja dokumentointi tehtiin varhaiskasvatussuunnitelman leikkitilanteen lomakkeella (liite 1) ja videoinnilla jokaisen kerran jälkeen. Kasvattaja arvioi omaa työtään kirjaamalla, joka kerran jälkeen itsearviointilomakkeella ja päiväkirjaa pitämällä. Toteutuksessa ei eroteta ”seilaavia lapsia” erikseen vaan tarkoitus oli saada 2- 6-vuotiaat lapset toimimaan yhdessä ikäryhmittäin aamupäi-

vän aikana klo n. 9.00- 10.00, 4-8 lapsen pienryhmissä (lasten innostuminen huomioiden, ajan ei ollut tarkoitus olla sitova).

Toimintaympäristö, (koko päiväkodin tilat huomioiden) muokattiin leikki- ja toimintapaikoiksi. Lasten leikkipaikat pysyivät samoina ja lapset vaihtoivat eri viikonpäivinä ikäryhmittäin leikki- ja toimintapaikkaa. Leikki- ja toimintapaikat olivat seuraavanlaiset; koti- ja kauppaleikki sekä roolileikit sijaitsivat ns. periksessä, tila erillään muista päiväkodin tiloista. Autoleikit olivat yhden ryhmän nukkumahuoneessa ja kuvallisen toiminnan materiaalit tämän ryhmän ryhmätilassa. Rakenteluleikit oli sijoitettu toisen ryhmän nukkumahuoneeseen. Kolmannen ryhmän nukkumahuoneessa oli laululeikit soittimeen. Liikuntaleikit isossa aulatilassa, jonka lähetyvillä on liikuntavarasto liikuntavälineineen. Kahden ryhmän ryhmätilat jäivät käytettäväksi ikäryhmille, joissa oli paljon lapsia. Aikuiset pystyivät näihin tiloihin tarvittaessa jakamaan ryhmät pienemmiksi ryhmiksi. Pelit löytyvät toisen ryhmän ryhmätilasta ja kirjat kirjastotilasta. Kuusi ensimmäistä tilaa on tarkoitus käyttää lasten kanssa aamupäivisin ja iltapäivisin lasten herättyä ovat kaikki muut tilat paitsi nukkumahuoneet lasten käytössä.

Kasvattajat saivat oman kiinnostuksen mukaan valita kuukauden ajaksi, missä leikissä tai toiminnassa ovat päävastuussa. Lapsia oli joissakin ikäryhmissä paljon, joten kasvattajia sijoittui joihinkin ikäryhmiin enemmän kuin yksi. Ikäryhmissä 2, 3 ja 4- vuotiaissa oli isot lapsimäärät, joten ne jaettiin kahteen pienenpään ryhmään (4-8 lasta ryhmässä) ja kasvattajia oli näissä ikäryhmissä sen tähden kaksi.

	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai
PERIS DRAAMA Koti-leikki Kauppaleikki	4V	5-6 V	PIENET	2V	3V
1. RYHMÄN RYHMÄTILATAIDE AUTOLEIKKI	3V	4V	5-6 V	PIENET	2V
2. RYHMÄN NUKKARI Laulu Pelit	2V	3V	4V	5-6 V	PIENET
AULA JUMPPA	PIENET	2V	3V	4V 1 Lapsi FYTE	5-6 V
3. RYHMÄN NUKKARI RAKENTELU	5-6 V	PIENET	2V	3V	4V

Taulukko 1: Toimintaympäristöt ikäryhmittäin eri viikonpäivin

Työyhteisön kanssa arvioitiin viikoittain suullisesti ja kirjallisesti, maanantaisin talon palaverissa projektin toimivuutta (liite 2). Työyhteisön arviointilomakkeelle jää siten muistiin onnistumiset ja kehittämis- ja muutostarpeet.

Lapsilta 3-6- vuotiailta kysyttiin draamaleikin lopussa lyhyesti ilmekortein ja kyselykaavakkeella tuntemuksia (liite 3). Omaa työtäni arvioin draamahetkien jälkeen omalla itsearviointilomakkeella (liite 4).

Kuva 2: Aulassa oleva magneettitaulu, josta näkyy viikkosuunnitelma ikäryhmittäin

6 Toiminnalliset draamaleikit

Toiminnallinen draamaleikki toteutettiin neljä kertaa 5- 6- vuotiaille lapsille Periksessa tiistaisin aamupäivällä klo 9-10. Tila oli rauhallinen ja sijaitsee päiväkodin toisessa päässä. Viikuisvuotiaita lapsia oli ryhmässä kahdeksan (kuusi tyttöä ja kaksi poikaa).

Draamahetkeä alustettiin Aku nukken ja vanhan matkalaukun avulla, jossa oli Akulle tärkeitä esineitä. Matkalaukun kannessa on taustakuva, jonka tarkoituksena oli johdatella tarinoiden polulle. Laukussa oli mm. punaiset saappaat, eväslaukku astioineen, pieni riippukeinu, jos lapset eivät osaa lähteä rakentamaan leikkiä. Akun avulla ensimmäisellä kerralla kerrottiin, mitä draamaleikillä tarkoitetaan eli yhdessä leikitään yhteisesti sovittua leikkiä. Huoneeseen varattiin valmiiksi erilaisia kankaita, roolivaatteita, käsinukkeja jne. tarpeen mukaan. Omien

lelujen tuominen tarinapolkuun mukaan oli sallittua. Toiveena oli, että tarinasta tulisi sellainen, mikä mahdollisesti esitettäisiin lasten kanssa kevätjuhlassa.

Kuva 3: Aku

Kaikissa neljässä kerrassa oli samanlainen runko:

- draamasopimus ja Akun tervehtiminen,
- leikkiin virittäytyminen, joko lämmittelyleikillä tai lyhyellä lasten kertomalla sadulla
- draamaleikki yhdessä suunnitellen
- lopetus kokoontumalla matolle ja siinä ilmekorttien avulla haastattelu hetken tuntemuksista ja roolien ravistelu pois.

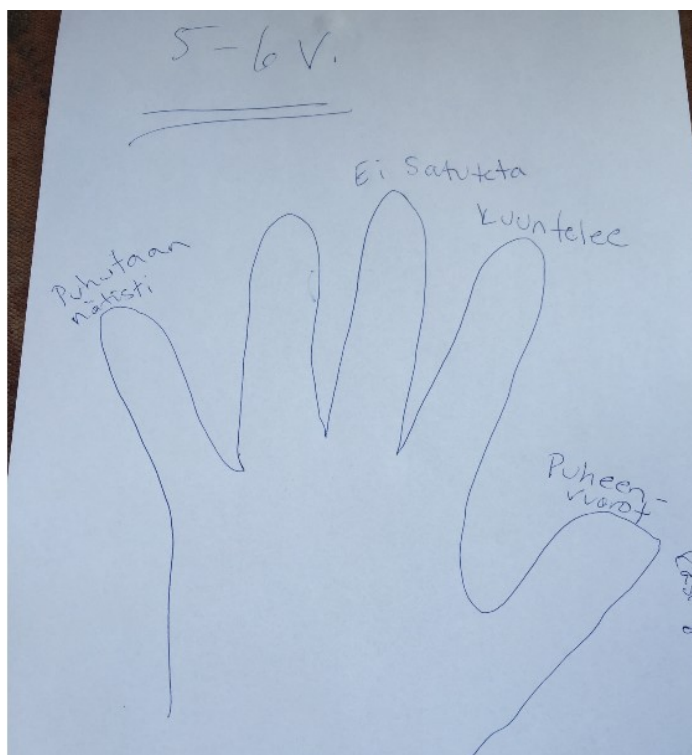
Jokainen kerta videoitiin vanhempien luvalla ja lasten tuntemukset haastateltiin ilmekorttien ja kyselylomakkeen avulla kertojen jälkeen. Kasvattaja kirjaa omaan päiväkirjaan omista huomioistaan sekä tarkoitus on täyttää yhden lapsen osalta päiväkodin omaa leikin dokumentikaavaketta.

6.1 Draamaleikin ensimmäinen kerta

Kokoonnuimme lasten kanssa matolle ja Aku nukun kanssa kerroin lapsille, mitä oli tarkoitus tehdä (leikimme yhdessä mielikuvituksellista leikkiä). Teimme yhdessä yhteisen draamasopimuksen (säilytetään Periksen seinällä), siinä sovittiin yhdessä miten leikkiä leikitään niin, että kaikilla on turvallinen ja mukava olo. Draamasopimus tehtiin kuvalliseen muotoon missä aikuisen käden kuva piirrettiin paperille ja aina yhden sormen kohdalle kirjoitettiin miten yhdessä toimimme toimintahetkillä niin, että kaikilla on mukava olla leikissä. Kaikille sormille ei keksitty sovittua asiaa, joten yksi sormi jäi tyhjäksi. Draamasopimuksen jälkeen Aku kyseli lapsil-

ta, mitä he haluaisivat periksessä tehdä? Sain yksisanaisia vastauksia: ”leikkiä”, ”kauppaa” ja ”laivaa”.

Kuva 4: Draamasopimus

Huoneessa oli valmiina isoja muotopaloja, joista lapset halusivat rakentaa laivan. Saatuaamme laivan rakennettua, menimme kaikki yhdessä Akun kanssa laivan sisälle. Yhdessä sovittiin, että matkustettaisiin Englantiin ja laivassa alkoi syntyä itsestään jokaiselle lapselle rooli. Toinen pojista halusi olla kokki, hän tarjoili meille leikkiruokia laivaan, joita löytyi viereisestä huoneesta, johon on tehty kauppaleikki. Toinen pojista oli matkustaja, joka söi tarjoiltavia ruokia. Roolivaatteisiin pukeutuneet keijut ja prinsessat esittivät meille muille hienoja keijutansseja. Leikissä olevana matkustajana seurasin esityksiä ja maistelin kokin tarjoamia ruokia Akun kanssa. Lopettelin leikkiä ehdottamalla, että laiva on saapunut nyt perille ja seuraavalla kerralla voisimme jatkaa lasten halutessa tätä samaa leikkiä. Pienten vastaväittelyjen jälkeen, pääsimme siivoamaan leikin jäljet ja palasimme matolle. Levitin matolle ilmekuvat ja kerroin, että kuvan valitseminen auttaa minua tietämään mitä he ovat tykänneet leikistämme. Lapset saivat valita iloisen tai pettyneen ilmekuvan. Kaikki lapset valitsivat iloisen kuvan ja jokaiselta kysyin vielä kyselylomakkeen kysymyksillä mitä he tykkäsivät leikistä (liite 3). Hyvästelimme Akun ja pudistimme leikkiroolit pois itsestämme.

Arviointia ensimmäisestä kerrasta

Olin ajatellut, että Akun matkalaukun kuva olisi vienyt meidät metsään ja peikkojen maailmaan. Lapset kuitenkin nappasivat aiheen Akun matkoista ja niin rakensimme laivan. Vai nappasivatko? Mielessäni kävi myös, kun olimme edellisenä päivänä neljävuotiaiden kanssa rakentaneet laivan ja matkustimme Gran Kanarialle ja he kovasti puhuivat laivamatkasta muille ryhmäläisille. Niin ajattelivatko 5-6- vuotiaat, että heidänkin pitää rakentaa laiva? Hienoa on nähdä lasten innostuminen leikkimiseen ja siihen kuinka hyvin draamasopimuksessa sovituista asioista pidetään kiinni. ”Hei, me on sovittu, että kaikki saa puhua, nyt on mun vuoro”. Kokemus itselle, kun havaitsin lasten ilon ja ihmetyksen, kun itse heittäydyin mukaan leikkiin. Vastaukset kyselyyni olivat yksisanaisia: ”kivaa”, tuli kaikkien lasten suusta.

6.2 Draamaleikin toinen kerta

Kokoonnuimme matolle (kuusi lasta, yksi poika ja viisi tyttöä) ja kertasimme draamasopimukseen sovitut asiat. Tervehdimme Akua ja kertasimme, mitä viimeksi teimme. Saimme samalla kuulla yhden lapsen Ruotsin matkasta. Ennen leikin alkua otimme lämmittelyleikin sulavat vahanuket.

Sulavat vahanuket

Tarvitaan: kello (jonka voi ajastaa soimaan), vahtimestarille hattu ja roolivaatteita. Valitaan museon vahtimestari, jonka tehtävä on huolehtia museon vahanukeista. Loput pukeutuvat haluamikseen vahanukeiksi. Vahanuket asettuvat johonkin asentoihin ja vahtimestari katsoo tarkkaan nukkejen asennot ja toteaa, että kaikki on hyvin. Kun kello soi ja ilmasointilaite meni epäkuntoon, niin vahanuket alkaa sulaa, valumaan kohti lattiaan ja vahtimestari yrittää pelastaa nuket ja korjata takaisin nuket oikeisiin asentoihin. Kello soi uudestaan ja ilmasointilaite toimii taas ja jähmettää vahanuket asentoihin. (Martinez-Abarca & Nurmi 2015, 113.) Ensin minä olin vahtimestari ja lapset vahanukkeja, vaihdoimme niin, että kaikki haluavat saivat kerran olla vahtimestareina.

Tämän jälkeen aloitimme yhteisen leikin, jälleen rakensimme laivan, mutta tällä kerralla laivan ruumassa oli kaksi karhua ja niiden hoitajat sekä kapteeni ja minut määrätään perämieheksi. Laiva lähtee Suomesta Englantiin, karhut oli päätetty viedä sinne eläintarhaan. Kapteeni ilmoittaa, että ohitamme Ruotsin. Ruumassa karhut ovat levottomia ja murisevat ja hoitajat päättävät lähteä kaupasta hakemaan ruokaa karhuille. Yksi tytöistä kertoo kokoajan toiselle karhulle mitä sen pitää tehdä ja miten murista, karhu tottelee. Kapteeni toteaa, että ”merirosvot hyökkää” ja hän komentaa perämiehen ohjaamaan ja menee itse puukon kanssa

hakkaamaan ne. Taas on saatu rauha laivaan ja tulee yö. Lopettelin leikin yö hetkeen ja siivosimme laivan pois. Lopuksi kokoonnuimme matolle ja valittiin ilmekortit ja kyselin jokaiselta lapselta erikseen kyselylomakkeen kysymykset. Kaikki valitsivat iloiset kortit. Lapset pyysivät, että katsoisimme vielä Akun matkalaukkua ja laittaisimme Akun sinne riippukeinuun odottamaan seuraavaa kertaa. Pudistelimme roolit pois kehoistamme ravistelemalla itseämme kunnolla, heiluttelemalla käsiä ja jalkoja. Lopussa vielä yksi tytöistä toivoi, isoa halia ja niin halusimme kaikki yhdessä toisiamme.

Arviointi toisesta kerrasta

Draamasopimuksessa sovitut asiat lapset muistivat hyvin. Vahanukke leikki alussa oli hyvä, näin pääsimme harjoittelemaan esittämistä ja siinä innostuttiin muodostamaan erilaisia asentoja. Kaikki halusivat osallistua ja lapsista oli hauskaa, kun en millään saanut heitä pysymään oikeassa asennossa. Oli mukava huomata, että myös poika oli innolla mukana leikissä, vaikka olikin tällä kerralla yksin tyttöjen kanssa. Lapset alkoivat rakentaa viimekerralla alkanutta laiva leikkiä. Kaikki keksivät heti mitä laivassa tekisivät ja minullekin annettiin rooli. Tällä kerralla kauppaleikkiä ei otettu leikkiin mukaan. Lapset antavat Aku peikolle huomiota ja haluavat lopussa, että laitamme Akun nukkumaan riippukeinuun, ”siinä sen on hyvä odotella meitä”. Iloisen kortin valinnat ja halaaminen lopussa antoi minulle kasvattajana paljon. Minulle jäi tunne, että meitä yhdisti yhdessä leikitty leikki.

6.3 Draamaleikin kolmas kerta

Tällä kerralla oli seitsemän lasta, yksi poika ja kuusi tyttöä (yhdellä lapsista on vapaapäiviä viikolla). Pojalla oli Spiderman- puku mukana ja hän halusi pukea sen päälle. Kokoonnuimme matolle ja kertasimme sopimuksen. Spiderman ehdotti kaikille Spiderman leikkiä, missä hän pelastaa tytöt. Se sopi kaikille ja tytöt miettivät mitä he olisivat. Tähän väliin päätin soveltaa ”Kuuma tuoli” leikin, jotta saan haastateltua kaikki erikseen, mitä kukin haluaa leikissä tehdä.

Kuuma tuoli

Otin yhden tuolin sivuun ja jokainen sai istua vuorollaan kertomaan, mitä haluaa leikissä tehdä. Kirjasin samalla toiveet muistiin. Saimme tytöille rooleiksi Ruusunen- prinsessa, Elsa- prinsessa, Helinä-keijun ja kaksi vesi-keijua ja yksi tyttö halusi leikkiin kaupan. Tytöt pukeutuivat valitsemiinsa rooli- asuihin ja sain kuulla millaisia asuja tytöillä on kotona. Sitten aloitimme leikin, johon muodostui hauska juoni. Tällainen oli ensimmäinen versio leikistä.

Spiderman pelastaa prinsessan (lasten kertomana).

Spiderman pelastaa prinsessat ylhäältä vuorelta, eri vuorilta. Spiderman vie takaisin linnaan. Ruusunen asuu kukallisessa, kiiltävässä ja pinkissä linnassa. Helinä- keiju lentää prinsessojen luo ja heittää taikapölyä suojellakseen prinsessoja. Vesikeijut taikovat vettä ja joka päivä käyvät kastelemassa linnan kukat ja hämähäkin. Hämähäkin verkossa on vesikuplia. Kaupan myyjä myy ruokaa ja taikapölyä keijuille ja prinsessoille.

Spiderman oli niin innokas, että huuteli jo verhon takana ”voinko tulla jo?” vaikka me muut emme olleet vielä valmiita (ainakin viisi kertaa huutelua). Prinsessat kiipesivät vuorelle ja huutelivat; ”apua, apua”. Spiderman saapui apuun ja auttoi prinsessat linnaan. Leikin puolivälissä yksi tytöistä muisti Akun. Olin unohtanut Akun kokonaan, innostuessani lasten kehittämistä Spiderman ja keiju, prinsessa ideasta. Hain Akun mukaan leikkiin ja mietimme mitä Aku voisi leikissä tehdä? Lapset tekivät hänestä linnan vartijan ja niin hänelle tehtiin istumapaikka linnaan. Leikki muuttui, kun tytöt alkoivat ostella kauppaleikissä ruokia ja Elsa-prinsessa haki tyttö vauvan ja hän alkoi hoivata nukkea. Spiderman jatkoi vuoren rakentamista ja kiipeili vuorella. Osa lapsista jäi vielä suunnittelemaan tarinaamme, mitä siinä voisi vielä tapahtua. Kirjoitin näitä ideoita ylös muistiin. Lapset päättivät myös jatkaa leikkiä ulkona, kiipeilytelineillä. Aloin lopettelemaan kolmatta kertaa ja kokosin lapset matolle.

Tarinasta tuli niin hieno, joten ehdotin tätä meidän kevätjuhla esitykseksi. Lapsia vähän arvelutti, uskaltavatko he esiintyä ja puhua? Sovimme asian niin, että minä lukisin ja lapset esittävät tarinan ja heidän ei tarvitse puhua. Leikimme vielä yhden yhteisen loppuleikin, ”Juokse hiiri”. Siinä yksi asettuu piirin keskelle kissaksi ja muut lähettävät piirissä liu’uttamalla hernepussia eli hiirtä toisilleen. Varoen kuitenkin, ettei keskellä oleva kissa saa sitä kiinni. Kissan saatua hiiren kiinni, vaihtuu kissaksi viimeksi hiiren lähettänyt. (Martinez & Nurmi 2015, 51.) Leikin jälkeen valittiin ilmekortit ja haastattelin mielipiteet lapsilta tästä kerrasta. Kaikki valitsivat iloisen kortin. Ravistelimme roolit pois ja muutuimme omiksi itseksemme.

Kuva 5: Muotopalat, joista rakensimme vuoren, laivan jne.

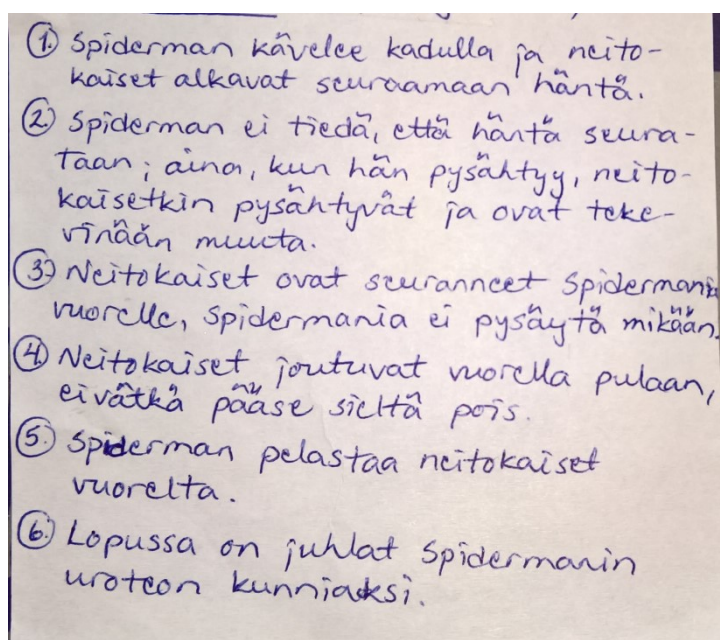
Arviointi kolmannesta kerrasta

Draamasopimuksen sormisäännöt lapset muistivat hyvin. Kuuma tuoli- leikki auttoi lasten haastattelussa ja tarinan juonen kokoamisessa. Lapset antoivat toisilleen puheenvuoron ja jaksoivat keskittyä kuuntelemaan kuumassa tuolissa istuvaa. Käytin sanaa kiipelissä, niin eräs lapsi kysyi mitä se tarkoittaa? Tarkoitin siis, että ”prinsessat ovat vaarassa”. Periksessä oli toisessa huoneessa kauppaleikki, joka selkeästi kiinnostaa paria tyttöä, joten tarinassa pysymisen katsoin turhaksi ja annoin vapauden leikkiä siellä. Ilmekuvista kaikki valitsivat iloisen kuvan. Vastaukseksi sain ” koska leikittiin”. Lapset kertovat haastattelussa todella lyhyesti, yleensä yhdellä sanalla tuntemuksistaan tai sitten kaikki vastaavat samalla tavalla, kuin ensimmäinen vastaaja.

6.4 Draamaleikin neljäs kerta

Neljäs kerta pidettiin eri aikaan, kuin muut kerrat. Neljäs kerta oli ulkoilun jälkeen klo 10-11. Tällä kerralla mukana oli seitsemän lasta, yksi poika ja kuusi tyttöä. Yhden lapsen äiti tuli yhtenä aamuna luokseni ja kertoi, että hänen lapsensa oli halunnut hänen kirjoittavan meidän tarinan muistiin. Tuntui hyvältä, kun lapset olivat innostuneet leikis-

tä näin, että kertovat siitä myös kotona. Sain äidiltä paperin, mihin hän oli kirjoittanut lapsensa kertoman tarinan. Se oli nimetty Kevätnäytökseksi.

-
- ① Spiderman kävelee kadulla ja neitokaiset alkavat seuraamaan häntä.
  - ② Spiderman ei tiedä, että häntä seurataan; aina, kun hän pysähtyy, neitokaisetkin pysähtyvät ja ovat tekemään muuta.
  - ③ Neitokaiset ovat seuranneet Spidermania vuorelle, Spidermania ei pysäytä mikään.
  - ④ Neitokaiset joutuvat vuorella pulaan, eivät pääse siitä pois.
  - ⑤ Spiderman pelastaa neitokaiset vuorelta.
  - ⑥ Lopussa on juhlat Spidermanin uroteon kunniaksi.

Kuva 6: Yhden äidin kirjoittama tarina lapsen kertoman mukaan

Nyt tyttöilläkin oli kotoa tuotuja roolivaatteita, yhdellä tytöllä oli keijusiivet ja yhdellä prinsessa mekko ja hieno koru.

Tällä kerralla olin laittanut Akun jo valmiiksi odottamaan tilaan. Tervehdimme Akua ja aloitimme neljännenkin kerran draamasopimuksen kertaamisella. Tämän jälkeen näytin lapsille kuvaa kirjasta Satusiilo s. 7, lapset saivat valita siitä kuvan, mistä luin pienen lasten kertoman sadun. Emme päässeet yhteisymmärrykseen kuvasta, mikä valittaisiin, joten äänestimme. Kuva linna ja perhonen saivat molemmat kaksi ääntä, joista lapset valitsivat linnan. Luin tarinan ”Prinsessa ja myrkkytalo” Tukholma, kevät 2011. (Malandar & Ojala 2011, 9). Lapset kuuntelivat eläytyen tarinan ja hauskinta heistä oli, kun lapset olivat sen kertoneet. Tämän jälkeen kertosimme viime kerralla tekemämme tarinan sekä yhden lapsen äidilleen kertoman kevätnäytös- tarinan. Sovimme yhteisesti, että käymme läpi leikkiä, yhdistellen molempia tarinoita. Minä ohjasin lapsia tarinoiden mukaan ja he esiintyivät niin kuin tarinoissa kerrottiin. Leikkiä leikkiessä suunnittelimme samalla tarinallemme lopun. Lapset puhuivat myös siitä mitä meidän pitää tehdä esitykseen, täytyy tehdä kukkia linnaan, taikapölyä jne.

Tarinasta tuli neljännellä kerralla tällainen; Spiderman pelastaa prinsessat.

Spiderman kävelee kadulla ja prinsessat alkavat seuraamaan häntä. Spiderman ei tiedä, että häntä seurataan; aina kun hän pysähtyy, pysähtyy myös prinsessat ja he ovat tekemään muuta. Prinsessat seuraavat Spidermania vuorelle ja häntä ei pysäytä mikään. Prinsessat kii-

peivät vuorelle ja joutuvat siellä pulaan, eivätkä pääse sieltä pois. Prinsessat huutavat apua. Prinsessat ovat juuri putoamassa, niin Helinä- keiju tulee ja heittää taikapölyä prinsessojen päälle. Samalla vesikeijut kastelevat linnan kukkia ja heidän mukanaan on heidän lemmikkinsä karhu. Viimehetkellä Spiderman tulee ja pelastaa prinsessat vuorelta ja saattaa heidät linnaan, Ruusulinnaan. Elsa-prinsessa on onnellinen, kun hän näkee vauvansa pitkästä aikaa. Prinsessat järjestävät linnan pihalle juhlat ja kutsuvat sinne kaikki keijut ja Spidermanin. Keijut tuovat herkuja juhliin. Juhliin tulee yllättäen rosvoja, jotka vievät prinsessojen korut ja rahat. Keijut lähettävät yhdessä yhtä aikaa pölyä rosvojen päälle ja rosvot jähmettyy. Prinsessat ovat kauhuissaan. Silloin Spiderman tulee ja apuun ja vie rosvot pois. Lopuksi juhlat jatkuvat ja kaikki elivät onnellisina elämänsä loppuun asti.

Akulle tytöt laittoivat oman paikan linnaan, jossa hän oli hyvänä haltijana ja viisaana neuvonantajana. Yhdessä mietimme ja minä kirjasin ylös, mitä kaikkea tarvitsemme rekvisiitaksi ja lavasteiksi näytelmäämme. Spiderman tarvitsee verkot, keijut siivet ja taikapölyä pusseihin, prinsessat mekot ja kruunut, kukkia linnaan, ruokia juhliin. Lopuksi leikimme hiirulais-leikin, jossa yksi oli hiirenä ja muut valitsevat itselleen muotolevyjen päältä paikan. Laulun aikana liikutaan, myös hiirulainen liikkuu ja laulun loputtua, jokainen etsii itselleen paikan. Hiirulainen liikkuu töpöttämällä, muut normaalisti. Jos hiirulainen ehtii jonkin muotolevyn päälle niin joku muista liikkujista jää ilman paikkaa, tulee hänestä hiirulainen. Laulettiin leikissä ”Juoksee metsähiiroset” - laulua. Hiirulais- leikin jälkeen kokoonnuimme matolle ja valitsimme ilmekortit ja minä haastattelin jokaisen vuorollaan. Lopuksi ravistelimme roolit pois kehoistamme. Leikki on kirjasta Loikaten leikkiin - Rohkeasti rooliin. (Martinez-Abarca & Nurmi 2015, 60).

Arviointi neljännestä kerrasta

Oli kiva huomata, miten lapset ovat innostuneita ja miettivät draamahetkiä myös kotona. He tuovat kotoa roolivaatteita leikkiä varten ja eräs lapsi kirjoitti äidin kanssa tarinaamme ylös. Ulkoilussa monesti jatkettiin tätä samaa leikkiä, mitä olimme leikkineet draamassa. Spiderman oli kiipeilytelineellä ja sieltä hän kävi pelastamassa tyttöjä liukumäestä. Yllätyin, kuinka tärkeänä Akua pidettiin, lapset huomioivat hänet joka kerta vaikka Aku ei ole elävä. Itse meinasin unohtaa Akun kokonaan. Yhteisleikit sujuvat hyvin tämän ikäisillä lapsilla ja halutaan kuunnella kaikkien ideoita ja ne hyväksytään.

Tällä kerralla huomasin, että ryhdyin ohjaamaan tarinaa ja kertosin lapsille heidän tarinan. En ollut niinkään leikissä leikkijänä. Pääsin kyllä loppuun rosvon osaan. Lapset vuorostaan saivat, mitä rosvon pitää tehdä. Minun osaksi jäi myös olla vuoren korjaaja, kun lapset huomasivat sen romahtavan. ”Näätkö Tiina tää romahtaa”. Leikissä näkyi ns. vahvat lapset, jotka haluavat sanoa, joka asiaan jotain ja sitten hiljaisemmat lapset, jotka sopeutuvat muiden

tekemisiin ja ehdotuksiin. Ohjaajana minun oli huomioitava ja kyseltävä näiden lasten mielpiteitä. Karhu oli leikissä yksi tällainen lapsi, vaikka ilmekortiksi hän valitsi muiden tapaan iloisen kortin, mutta haastateltaessa hän ei osannut sanoa miksi valitsee tämän kortin. Vaikka tämä kerta pidettiin vasta aamu- ulkoilun jälkeen, ei sillä ollut lasten leikin kannalta merkitystä. He olivat yhtä innokkaita, kuin muulloinkin.

6.5 Yhteenveto draamaleikistä

Tila pysyi samana draamaleikissä kokoajan, tila oli rauhallinen ja erillään päiväkodin muista tiloista. Siellä sai kenenkään häiritsemättä rauhassa uppoutua leikkimiseen. Tilassa oli kolme huonetta, joihin yhteen oli toteutettu kauppaleikki, yhteen kotileikki ja yhdessä huoneessa oli verstaaspenkki ja erilaisia rakentelulelujä. Yhtä lasta kiinnosti draamaleikin aikana tuo kauppaleikki. Aika pian tein ratkaisun ja otimme sen mukaan draamaleikkiin. Se oli joko leikissä mukana tai sieltä käytiin ostamassa jotakin leikkiin. Tytöt pukeutuivat, joka kerta roolivaatteisiin. Karhupuvut, keijukaisasut ja hatut/kengät olivat joka kerta käytössä. Yksi poika toi heti toisella kerralla oman rooliasun kotoaan ja oli siihen pukeutuneena koko leikin ajan. Tytöt vaihtoivat asuja pari kolme kertaa leikin aikana, etenkin prinsessat, jotka eivät olleet tyytyväisiä asuihinsa. Draamasopimus oli kasvattajalle hyvä apuväline ja kun se oli kirjoitettu käden muotoon, niin lapsille riitti, kun aikuinen nosti tietyn sormen pystyyn, niin he tiesivät mitä piti tehdä.

Lukemani sadut draamahetkillä olivat lasten kertomia satuja. Näistä lapset antoivat hyvää palautetta: ”jee, luetko taas lasten kertoman sadun?”. Kahdella viimeisellä kerralla oli mukana loppuleikit. Niiden avulla oli helppo lopetella intensiivinen leikki ja sen jälkeen oli helppo kysellä lasten mielipiteet; ilmekorteilla ja kaavakkeella. Alkuleikeillä taas virittäydyimme mielikuvitus maailmaan (vahanukkeleikki). Kasvattajana huomasin loppuleikin tarpeellisuuden draamaleikin lopussa, tällä tavoin sain lapset mukavalla tavalla koottua yhteen ja siitä oli helppo siirtyä ilmekorttien valintaan. Ilmekuvien avulla haastattelin lapsia draamaleikin lopussa. Käytin ilmekuvina kahta erilaista kuvaa, ilo ja pettymys. Puhuin lapsille kuitenkin oliko kivaa vai tylsää. Samalla kirjasin laatimaani kyselylomakkeeseen mikä oli kivaa jne. Lapset eivät kuitenkaan osanneet vastata kuin, yhdellä, kahdella sanalla. ”On kivaa, sä oot kiva”, ”Spidermaninä oleminen”, ”kauppaleikki”. Jotkut lapset totesivat ilmekortti - kyselyn alkaessa, että ”plääh” ja jotkut taas olivat heti valmiina nappaamaan kuvan. Minä olen tällaista haastattelu käyttänyt ennenkin esim. tunnemuksu- hetkillä ja olen törmännyt samanlaiseen tilanteeseen näillä hetkillä. Haastattelukeinona voisi kokeilla, että piirrettäisiin hetkestä. Lapset valitsivat joka kerta iloisen ilmekortin. Haastattelussa he eivät osanneet kertoa, miksi valitsivat iloisen ilmeen. Vastaukset olivat yksi/kaksi sanaisia. Kasvattajana sain paljon onnistumisen kokemusta itselleni, vaikka lapset eivät osaa sanottaa mikä on hauskaa, mikä tylsää. Lasten ilmeitä ja käytöstä havainnoimalla tulee itselle tunne, että tätä kannattaa jatkaa.

Ensimmäinen kerta meni osalla lapsilta, pojilta, seuraamiseksi. Tytöt alkoivat heti valita rooleja ja kertomaan leikin kulkua. Toisella kerralla toinen pojista pääsi jo leikin suunnitteluun aktiivisena mukaan (Spiderman). Lapset, joilla on paljon vapaapäiviä jäävät helposti sivusta katsojiksi leikissä. Kolmannella kerralla pääsimme jo kunnolla esityksen tekemiseen ja puheenvuorojen jakaminen kävi jo minulla työstä. Lasten innostus on ollut aivan mahtavaa. Liikutun itse, joka kerta, kun puhun draamaleikkimme kehittymisestä muille. Pidän draamaleikkiä myös kolme- ja neljävuotiaille, myös he olivat innostuneita ja matkustimme neljävuotiaiden kanssa Gran Kanarialle. Kolmevuotiaiden kanssa tutustuimme arkaan kissanpentuun ja rakensimme majan kissalle, jossa hoidimme kissanpentua ja muut pehmolelut tulivat kylään pennun luokse. Haastatellessani yksi neljävuotias poika sanoo joka kerta, että ”sä oot kiva, on kiva olla täällä sun kaa”. Tämän parempaa palautetta ei lapselta voi saada.

Tunnin aika oli minusta riittävä, sillä selkeästi lapsista näki, miten lopussa alettiin riehaantua. Isommat lapset kuitenkin halutessaan osasivat siirtää saman leikin ulkoiluun. Draamassa ollaan niin intensiivisesti siinä tarinassa mukana, että se vie niin lapsilta kuin aikuiselta voimia. Ihan fyysisenä oireena huomasin, kuinka meitä janotti.

Videointi oli hyvä keino havainnoida draamaleikkiä. Sen avulla pystyi rauhasa leikin jälkeen purkamaan leikkiä. Se auttoi arvioimaan omaa työskentelyäni hetkillä. Näin mikään ei jää arvailun ja muistamisen varaan. ”Yksi kuva, kertoo enemmän kuin tuhat sanaa”. Itselleni suunniteltu itsearviointikaavaketta käytin draamahetkien jälkeen, kun lapset olivat menneet ulos. Käytin sitä myös videoita purkaessa, kokosin siihen asioita videolta. Sain paljon onnistumisen kokemuksia lasten kautta ja joka kerta olen innokkaampi vetämään draamaleikkejä. Hetkien jälkeen olen kyllä fyysisesti aivan loppu, mutta se lasten innostuminen, ääneen nauraminen antaa itselle niin paljon. Hetkistä jää niin hyvä mieli, työntekeä ei voi olla hausempaa. Kaavake auttoi siihen, että arviointi tuli tehtyä ja kaavakkeesta pystyi seuraavaa kertaa varten miettimään jonkun asian tekemistä toisin/ säilyttävän jonkun, esim. alussa oli hyvä lukea lyhyt satu. Kuvattuja videoita oli mahdollisuus hyödyntää myös yksittäisen lapsen havainnoinnissa ja täydentää näin lasten omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa.

7 Arviointi päiväkodin muutoksista

Ensimmäisen viikon jälkeen jo huomasimme, miten yhteistyö lisääntyi ryhmien välillä, niin aikuisilla kuin lapsilla. Ikäryhmittäin toimiminen toi lapsille lisää kaverisuhteita, lapset huomasivat, että toisen ryhmän lapsien kanssa voi leikkiä. Eri ryhmien kasvattajat suunnittelivat yhdessä toimintaa, joka selkeästi lisäsi työnteekijöiden yhteishenkeä. Minusta oli antoisaa teh-

dä tällaista opinnäytetyötä, kun työyhteisö ja vanhemmat olivat yhtä innokkaana mukana. Joissakin lapsissa näkyi selkeää ”kasvamista”, kun pääsivät toimimaan samanikäisten lasten kanssa. Ennen pienryhmät toimivat enemmän omahoitaja painotteisesti, Kasvattaja toimi oman ryhmänsä kanssa, joissa saattoi olla kaikki eri-ikäisiä. Ensimmäisellä viikolla jotkut lapset valittivat, kun kaveri oli eri ryhmässä. Toimintahetket kestivät kuitenkin vain n. tunnin, niin loppupäivän ehti olla sen ”parhaan” kaverin kanssa. Lapsia välillä harmitti, kun jonkun mielestä toiset ryhmät tekivät kivempaa, kuin oma ryhmä. Tätä oli helppo aikuisen puolustaa, sillä joka ryhmällä toiminnot olivat samat, mutta eri päivinä. Pienten ryhmän kasvattajat katsoivat siirtymätilanteet päivittäin. Pääsääntöisesti heidän kaksivuotiaat siirtyivät toisen ryhmän kaksivuotiaiden kanssa ja joskus he ottivat yksivuotiaat mukaan kaksivuotiaiden kanssa. Joitakin entisiä käytäntöjä jouduimme tarkastelemaan tämän toimintatavan yhteydessä, mm. Miten toteutamme aamupiirit? Tai kuka on ensimmäisenä ulkona vastaanottamassa lapsia? Sekä missä välissä laitoshuoltajat siivoavat käytössä olevat tilat?

Vanhemmat katsoivat aamulla yhdessä lastensa kanssa magneettitaulusta mitä ja missä heidän lapsensa ovat sinä päivänä. Isommat lapset oppivat itse katsomaan mitä milloinkin oli. Jotkut kasvattajat pitivät taulua ensin sekavana, mutta kun sitä oppi katsomaan, niin siitä oli helppo käydä tarkistamassa päivän tapahtumat. Neljän viikon jälkeen vaihdoin lapsiryhmien päiviä, koska jotkut vapaapäiväläiset (lapset, joilla oli sama viikonpäivä vapaapäivänä) pääsääntöisesti 5-6 -vuotiaat huomasivat, etteivät he pääse koskaan jumppaamaan aulatilaa. Taulun avulla oli helppo muuttaa päiviä ja samalla jotkut aikuiset pääsivät tekemään välillä muuta ja työparikin saattoi muuttua.

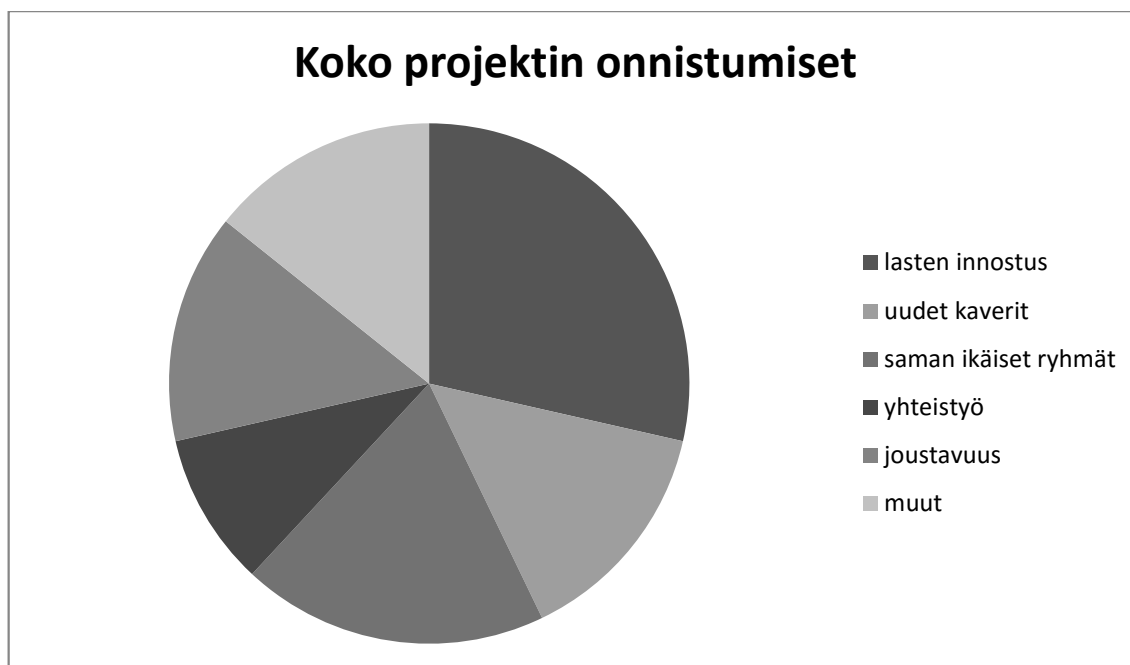
Toimintaympäristön muuttaminen ja eri tilojen keskittäminen joihinkin toimintoihin on tuonut lasten käyttöön eri materiaaleja ja tavaroita. Draamaleikissä on roolivaatteet, käsinuket ja isot jumppamatot/ muotopalat tulivat aktiiviseen käyttöön. Samoin soittimia oli enemmän käytössä lauluhetkillä, kun ne sijoitettiin toisen ryhmän nukkariin, missä joka ikäryhmän lauluhetket pidettiin (olivat ennen jumppavarastossa). Samoin jumppavälineet olivat joka päivä aulassa jonkun ikäryhmän käytettävissä.

Projektin aikana oli henkilökunnalla lomaa ja sairauspoissaoloja, mutta nämä eivät vaikeuttaneet toimintojen pitämistä. Magneettitaulun avulla järjestelimme aikuiset ja lapset niin, että aamupäivätoiminnot saatiin toteutettua. Esimerkiksi kolmevuotiaita olikin joku päivä vähempi, niin sieltä pystyi toinen kasvattajista siirtymään siihen ikäryhmään missä oli paljon lapsia ja mistä toinen kasvattaja puuttui. Välillä aikuisten puutumisen takia, jotkut ikäryhmät yhdisteltiin esim. pienet ja 5-6 -vuotiaat tekivätkin yhdessä jotakin. Isommista lapsista oli kiva leikkiä pienten kanssa ja hoivata heitä.

Työyhteisö oli pohtinut, miten käyttää kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluvaa leikin dokumentointikaavaketta (liite 1). Kaavake oli tarkoitettu yksittäisen lapsen leikin havain-

noimiseen ja sen dokumentointiin. Kokeilin kaavakkeen käyttöä draamaleikissä. Kaavaketta oli vaikea käyttää, jos itse oli leikissä mukana. Kaavaketta voi käyttää silloin, kun seuraa lapsen leikkiä kauempaa. Kokeilimme niin, että toinen kasvattaja havainnoi ja kirjaa, toisen kasvattajan ollessa leikissä mukana. Toisen kasvattajan oli rauhassa mahdollisuus havainnoida ja kirjata näin yksittäistä lasta. Kaavakkeessa oli laajoja kysymyksiä ja monesti tuli kirjoitettua väärin kohtiin asioita. Kasvattajat eivät muista käyttää kaavaketta, kun ne eivät ole selkeästi näkyvillä. Kaavakkeita kannattaa olla esillä ryhmähuoneessa, jotta niitä muistettaisiin käyttää. Kokeilin kaavakkeen käyttöä kerran viikossa, jonkun lapsen kohdalla, hänen leikkiessään lähettyvilläni. Draamaleikissä en itse sitä pystynyt käyttämään, koska olin itse mukana leikissä. Yhden kerran havainnointi onnistui, kun toinen kasvattaja pystyi olemaan mukana draamaleikissä havainnoijana.

Työyhteisölle tehty kyselykaavake oli koko projektin ajan hyödyllinen talon palaverissa. Kyselin samalla kaavakkeella erikseen jokaiselta henkilökohtaisesti arviota projektista. Viisi vastasi henkilökohtaisesti ja pienten ryhmä vastasi ryhmänä. Lohkokaaviosta näkyy tulosten jakauma. Alkuperäisessä kaavakkeessa oli kysymys missä epäonnistuttiin? Tämä päätettiin muuttaa missä on kehitettävää? Tämän kaavakkeen avulla, pystyimme myös projektin aikana muuttamaan ja kehittämään toimintoja järkevämmiksi, esim. kenen on järkevintä lähteä ensin ulos vastaanottamaan lapsia?

Taulukko 2: Asioita, joissa työyhteisö koki onnistuneensa

Henkilökunnasta 67 % oli sitä mieltä, että lasten ilo ja innostus näkyi, ”lasten ilo näkyy hetkessä”. 44 % piti pienryhmätoimintaa ikätasoisesti hyvänä asiana, mm. pystyttiin isompien lasten kanssa toteuttamaan haastavampia toimintoja. 33 % jakautui seuraavasti, lapset löysivät naa-

puriryhmästä uusia kavereita, joustavuus henkilökunnan välillä lisääntyi ja muita yksittäisiä onnistumisia, kuten jatkuvuus ja toiminnot pystyttiin toteuttamaan, vaikka joku henkilökunnasta oli pois. Yhteistyö lisääntyi ryhmien välillä 22 % mielestä.

Taulukko 3: Asioita, joissa koettiin olevan kehitettävää

Henkilökunta koki 44 % kehitettäväksi asioiksi muita yksittäisiä asioita. Niitä oli miten pystytään havainnoimaan ns. ”omat lapset”? ja miten aamupiirit ja aikuisten tauot olisi järkevää toteuttaa? Samalla toivottiin isompien lasten leikkimistä ihan pienten lasten kanssa, perehdytystä poissaoleville aikuisille ja ulkoilun porrastamista. Henkilökunta halusi lisää suunnittelu-aikaa ja tiiviimpää yhteistyötä kaikkien ryhmien välillä 33 % verran. 22 % toivoi vaihtelua aikuisten tekemisiin ja siihen, ettei ihan pienten olisi tarvinnut siirtyä omasta ryhmästä pois.

8 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön teoreettisen osuuden kokoamiseen olin käyttänyt varhaiskasvatusalan asiantuntijoita, jotka ovat tämän päivän alan tutkijoita. Lähteissä oli kriittistä ja kasvattajia herätteleviä aiheita. Lähdekirjallisuutena käytettiin pääsääntöisesti 2008- luvun jälkeen tuotettua kirjallisuutta. Yksi lähde on 1997- luvulta.

Talentia Ry:n sosiaalialan ammattilaisen eettisissä ohjeissa on maininta eettisistä menettelytavoista mm. osallisuudesta ja itsemääräämisoikeudesta ja tämä on huomioitu myös varhaiskasvatuslain tavoitteissa. Osallisuuden huomioimisesta ollaan varhaiskasvatuksessa nyky-

ään puhuttu paljon. Itsekin mietin, miten se toteutuu minun draamaleikki hetkissä. Pyrkimykseksi oli kuunnella jokaista lasta ja antaa heidän viedä draamaleikkiä eteenpäin. Draamaleikissä draamasopimus oli hyvä muistuttaja ja opetti samalla lapsia toisten kuuntelemiseen ja arvostamaan jokaisen mielipidettä. Leikissä ei pakotettu ketään tekemään mitään, mitä ei itse halunnut. Lapsi sai seuralla muiden tekemisiä sivusta, jos niin halusi. Jotkut lapset olivat ”hiitaasti lämpeneviä”, tällaiselle lapselle oli hyvä antaa aikaa rauhassa katsoa, mitä tehtiin. Seuraavalla kerralla hän saattoi jo osallistua itse toimintaan. Siksi aikuisen havainnointi oli lapsiryhmässä tärkeää ja välttyttiin pakottamiselta. Lapsia huomioitiin yksilöinä, ei ryhmänä. Päätimme lasten kanssa tehdä esityksen päiväkodin kevätjuhlaan ja korostin, että mitään ei ole pakko tehdä eikä ole pakko esittää mitään.

1.8.2015 on määritelty uudet tavoitteet varhaiskasvatuslaissa. Opinnäytetyössäni olen halunnut huomioida myös näitä tavoitteita. Tavoitteena oli mm. toteuttaa leikkiin ja taiteisiin perustuvaa pedagogista toimintaa ja antaa myönteisiä oppimiskokemuksia lapsille. Lapsista näkyvä innostus oli varmasti yksi merkki myönteisestä oppimisesta. Päiväkodin toimintaympäristön muutos mahdollisti nyt paremmin leikin, erilaisten toimintojen kehittymisen, kun käytettävät materiaalit olivat helpommin lasten saatavilla (kehittävä ja oppiva toimintaympäristö). Videoin draamaleikki hetket 5-6- vuotiaiden kanssa. Vanhemmilta olin kysynyt kirjallisen luvan videoimiseen. Videot tuhoitiin opinnäytetyön valmistuttua. Lasten valokuvat laitettiin lasten omiin kasvunkansioihin. (Varhaiskasvatuksen tavoitteet, 2015.)

9 Johtopäätökset

Draamaleikissä lapset innostuivat kehittämään yhdessä yhteistä leikkiä, hiljaisemmat lapset ensin seuraillen muita. Draamaleikkihetkien alussa oli aikuisen roolilla iso merkitys. Aikuinen alusti leikkiä ja häntä tarvittiin suunnitteluvaiheessa jakamaan puheenvuoroja. Draamasopimus auttoi muistamaan, miten otetaan muut huomioon. Vaikka draamaleikkiä oli kerran viikossa kuukauden ajan, pystyi jo selvästi huomaamaan miten joidenkin lasten itsetunto ja rohkeus kasvoi. Ryhmän yhteiset leikit lisääntyivät ja sama leikki saattoi jatkua myös ulkona. Draamaleikissä toteutui juuri niitä asioita, joita Tapio Toivanen kirjassaan Kasvuun! on kirjoittanut. Hiljaisten lasten käyttäytymisessä näkyi iloisuus ja innostuminen leikkiä kohtaan. Lasten oli helpompi hakeutua aikuisen luokse kertomaan omista tärkeistä asioistaan kasvattajalle. Leikin juonen kehittymiseen lapset tarvitsevat aikuisen apua. Aikuinen voi auttaa leikkiä eteenpäin apukysymyksin. Lapset halusivat leikkiä samaa leikkiä joka kerralla ja tärkeää oli saada pukeutua rooliasuihin (laivaleikki ja Spiderman- leikki). Draamaleikissä toteutui mm. se, että samaa leikkiä leikittiin aina uudelleen. Lapsille riitti, että asut olivat esillä ja heitä ei tarvinnut ohjeistaan mitenkään. Satujen lukeminen lapsille ja lasten tarinoiden ylös kirjoittaminen auttoi lasta itseään huomaamaan miten juonta voi kehittää ja muuttaa, esim. draa-

maleikissä meidän yhteinen Spiderman- tarina. Heleniuksen ja Korhosen mukaan aikuiselta vaaditaan heittäytymistä leikkiin mukaan, tämän saattaa joillekin olla vaikeaa. Ajattelemme-ko aikuisina sitä, että mitä muut ajattelevat meistä? Onko se yksi este heittäytymiselle?

Toimintaympäristöä muutettiin ja toimintaan tarkoitetut välineet tuotiin esille ja helposti saataville. Päiväkodin kaikki tilat otettiin käyttöön ja tilat keskitettiin selkeästi eri toimintoille. Lapset kiersivät ikäryhmittäin, pienryhminä eri tiloissa yhden/kahden aikuisen kanssa eri viikonpäivinä. Kasvattajat jakautuivat omien kiinnostustensa mukaan toimintoihin. Pienryhmissä kasvattajat ovat läsnä lasten kanssa, josta myös Marjatta Kalliala puhuu. Lasten seilaaminen ympäriinsä vähentyi, kun aikuiset olivat läsnä lapsille. Liikuntavälineitä lapset käyttävät aulassa itsenäisesti iltapäivisin. Iltapäivän leikkejä lapset suunnittelevat välipalapöydässä kavereiden kanssa yhdessä. ”Seilaaminen” lelu kädessä vähentyi selkeästi. Osa kasvattajista jakoivat ryhmätilat iltapäivisin eri leikkeihin ja he menivät mukaan jos ei ihan leikkimään niin ainakin istumaan lasten viereen lattialla. Marjatta Kalliala kirjoittaa aikuisen merkityksestä lapselle ja leikkikulttuurin uudistamisesta päivähoidossa. Annetaan vähemmän aikaa toisille aikuisille ja lisätään aikaa olla lasten kanssa. (Kalliala, 2008, 51- 52). Aikuisen läsnäoloa on monenlaista. Kasvattaja voi olla valvojan roolissa tai mukana olijan roolissa. Valvojan roolilla tarkoitan, että hän katsoo sivusta lasten leikkiä ja puuttuu tilanteeseen vain turvallisuuden turvaamiseksi. Mukana olija on lasten leikissä mukana leikkijänä. Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltyjä teemoja ilmeni saavutetuissa tuloksissa.

län mukaan muodostetut pienryhmät liikkuvat yli ryhmärajojen. Päiväkodin kahden ryhmän eli 2-6 vuotiaiden lasten kasvattajat toimivat jossain kohtaan toisen ryhmän (ei vain oman ryhmän) lasten kanssa, joten lapset ja heidän vanhemmat tulivat kaikille kasvattajille tutuiksi. Näin myös yhteistyötä toisten ryhmien vanhempien kanssa lisääntyi. Päiväkodin yhteinen projekti lisäsi henkilökunnan yhteistyötä. Tilojen keskittäminen toimintoihin ja kasvattajien vastuut eri toiminnoista lisäsi liikkumista omien ryhmien ulkopuolelle. Ikäryhmätoiminta mahdollisti lapsille uusien kaverisuhteiden luomisen. Isompien lasten kanssa päästiin tekemään haastavampia asioita, kun pienemmät lapset tekivät jotain muuta. Projekti kehittyi koko kuu-kauden ajan, kun huomattiin, ettei joku asia toimi, niin kokeilimme asian toteuttamista toisella tavalla, esim. aamupiirikäytänteet.

Kehitettäväksi asioiksi projektista nousi kasvattajien suunnittelu-aika, etenkin jos oli työpari. Selkeästi kannattaa sopia, kuka kasvattajista on päävastuussa päivän toiminnasta. Huomasimme, että perehdytys poissaoleville kasvattajille olisi ollut tarpeen. Kasvattajalle tuli aluksi ulkopuolinen olo, ennen kuin pääsi toimintaan mukaan. Omista ryhmistä poistuminen vaatii kasvattajalta joustavuutta ja luopumista joistakin omista tottumuksista. Tämän tyyppinen projekti onnistuu, jos koko työyhteisö on mukana toteuttamassa toimintaa. Toimintaan voisi kehittää ottamalla lapset mukaan, kun suunnitellaan toimintaympäristöä ja sen muutta-

mista. Lasten osallisuuden kehittämistä, esim. lapset valitsisivat iltapäivän leikkipaikat itse valintataululla. Työyhteisö voisi miettiä, miten kehitettäisiin iltapäivän osalta kasvattajien ja lasten toimintaa päivälevon jälkeen. Kello yhdestä kahteen on usein lapsilla päivähoidossa sellaista aikaa, joka usein menee oleiluksi. Draamaleikin osalta, miten lasten haastattelu olisi hyvä toteuttaa? Hyvä tutkimuksen aihe olisi miten lasten vanhemmat osallistuvat lastensa leikkiin kotona. Lasten leikin tukeminen ei saisi jäädä vain päiväkodin kasvattajien varaan.

10 Pohdinta

Talon palaverissa kävimme arviointia viikoittain sekä jokainen täytti arviointilomakkeen vielä itsekseen, kuukauden kokeilun jälkeen. Näkyviä tuloksia saimme paljon aikaan. Eniten toivoin projektilta, että aikuisten läsnäolo lasten kanssa lisääntyisi. Näin onneksi kävikin. Joku henkilökunnasta mietti, että taukoja oli liian vähän, kun oli niin kiinni omassa ”pienryhmässä”? Toiminta aika oli kuitenkin sama, kun toimittiin omassa ”omahoitaja” pienryhmissä. Mietin, että oliko toiminta nyt intensiivisempää kuin ennen pienryhmissä, tekikö se tunteen, ettei ole aikaa tauoille? Koska ulkoilun aikana osalla kasvattajista oli tauko, jos ei ollut ulkovastavaana. Yhteistyö lisääntyi ryhmien, etenkin kahden isompien lasten, ryhmien välillä. Kasvattajien välillä joustavuus lisääntyi. Enää ei välttämättä aamuvuorolainen ollut ensimmäisenä ulkoilussa vastaanottamassa lapsia, vaan siellä olivat ne aikuiset, jotka olivat ensimmäisenä lopetelleet oman lapsiryhmänsä kanssa. Toisten ryhmien kasvattajien vuorovaikutus lisääntyi toisen ryhmän vanhempien kanssa, kun kasvattajat itse kertoivat lasten päivästä ja ikäryhmätoiminnasta lasten vanhemmille.

Projektin alkaessa mietittiin, miten mahdollisesti siirtymiset paikasta toiseen sujuu joillakin lapsilla. Lapset oppivat yllättävän nopeasti käytänteet ja siirtymät menivät mielestäni ”seesteisesti”. Tätä varmasti auttoi, kun aamupiirissä omassa ryhmässä kertasimme, että ketkä ovat kolmevuotiaita, ketkä neljävuotiaita jne. Aamupiiriin olin tehnyt joka ryhmään myös lapsia varten eri taulut, jossa näkyi päiväkodin tila, mitä siellä on ja kuka aikuinen siellä on. Tämä taulu päivitetään, joko iltapäivällä tai aamulla heti töihin tultua. Tarkoitus oli, että lapset käyvät itse laittamassa nimensä tauluun, mutta käytännössä kävi niin, että aikuinen laittoi lasten nimet siihen valmiiksi. Minä olin suunnitellut taulua myös iltapäivää varten, kun lapset heräilevät päiväunilta he saisivat käydä valitsemassa paikan, missä leikkisivät iltapäivällä. Tämä ei kuitenkaan nyt tämän projektin myötä toteutunut. Aamupiirit pidettiin ennen omahoitaja pienryhmittäin, mutta nyt projektin ajan toimimme niin, että on vain yksi iso aamupiiri ja se katsotaan aamupalan yhteydessä. Iso aamupiiri oli joillekin lapsille huono juttu, he eivät pysty keskittymään siihen. Omissa pienryhmä aamupiireissä omahoitaja pystyi samalla seuraamaan ”omia” lapsiaan ja keskittyminen oli pienemmässä ryhmässä helpompaa. Alun perin mietimme isoa ryhmää siksi, ettei siirtymiä tulisi lapsille liikaa. Toinen isompien ryhmä

toteutti aamupiirin myös isona ryhmänä, mutta he siirtyivät ruokatilasta toiseen tilaan ja lähelle piiritaulua. He eivät kokeneet aamupiiriä levottomaksi ja heistä siirtyminen sujui joustavasti. Lapset saivat katsella kirjoja odotellessaan, että kaikki olivat saaneet syötyä aamupalan.

Omien ns. lapsien seuranta ja uusien lapsien sisäänajo koettiin hankalaksi. Tähän samaan liittyen, myös se, kun kasvattaja tulee toimintaan mukaan kesken projektin. Magneettitaulua olin ajatellut tähän tarkoitukseen, mutta sitä ei ensi silmäyksellä ymmärrä, jos ei ole ollut perehdytyksessä mukana. Muille olin talon palaverissa ennen projektia esitellyt taulun ja kertonut mikä sen tarkoitus on. Oli mukava huomata, että vanhemmat ymmärsivät taulun tarkoituksen, kun olin sen asettanut aulaan kaikkien nähtäväksi. Seuratessani aamuisin, miten he katsoivat taulua yhdessä lapsen/lasten kanssa ja löysivät, että esim. neljävuotiaat ovat tänään tiistaina 1. ryhmässä askartelemassa sen ja sen aikuisen kanssa jne.

Muiden kasvattajien innostumisesta projektia kohtaan ilmeni, kuinka yhdeltä kollegalta tuli ehdotus, että kirjaamme vielä selkeät listat, joka ikävuosista meille aikuisille seinälle. Listoja tehtiin kolme, joka ikäryhmät lapsinimilistoiheen, minä päivinä ja ketkä vetäjinä. Näiden avulla oli helppo päivittää aamupiiritaulu. Päätimme säästää listat, sillä vaihdoimme välillä ikäryhmien toiminta päiviä tekemisien mukaan vapaapäiväläislasten toiveesta. Vaihtaminen meni jouhevasti, kun päivitimme kyseiset listat ja jatkossa voimme seurata mm. missä kulloinkin kasvattaja on ollut ns. päävastaavana. Vaihtelua kaivattiin jo kuukauden vetämisen jälkeen, kun viikosta toiseen pidät jumppaa kaikille talon lapsille. Itse taas koin jatkuvuuden hyvänä draaman osalta. Siinä hyvänä tuloksena, kuinka Spiderman-tarina jatkui joka kerta ja saimme tarinalle myös lopun ja kevätjuhlaan näytöksen.

Henkilökunnalta saaneista palautteista voisi ajatella, että jonkinlaista vaihtelua työtapoihin kaivattiin. Lasten toimimista ikäryhmittäin olimme jo miettineet ennen projektin alkamista. Ikäryhmittäin toiminen, kohotti joidenkin lasten osalta heidän itsetuntoaan. Heistä tuli rohkeampia. Huomasimme, esim. yhden isomman pojan kohdalla, miten hän nautti, kun pääsi välillä eroon pienemmistä pojista, joiden idoli hän oli. Yhteistyö parantui työyhteisössä ja kasvatuskumppanuudessa vanhempien kanssa. Päätimme yhdessä, että projekti jatkuu loppu kevään ja kevätjuhla toteutetaan projektista tulleista aikaansaannoksista.

Draamaleikkiä pidin eri päivinä eri-ikäisille. Ensimmäisillä kerroilla lapsien ilmeet olivat liikkuvia, kun he huomasivat minun leikkivän mukana. Jotkut lapset katsoivat silmät suurina, että mitä tuo aikuinen tekee. Aku nukke oli lapsista ihan luonnollinen asiaan kuuluva juttu. Jossakin välissä itse mietin olisiko Akua ollenkaan tarvittu, mutta toisaltaan Aku auttoi minua vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Videointi havainnointi keinona oli ehdoton, sillä lapsien

haastatteluissa, lapset eivät osanneet eritellä draamaleikistä oikein mitään. Neljävuotiaat olivat vastauksissaan monisanaisempia kuin viisi- kuusivuotiaat. Alkavatko lapset viisi- kuusi- vuotiaina jo miettimään ajattelemaan, mitä he voivat sanoa. Miettivätkö he vastauksia vaike- ammin ja harkiten, mitä he voivat vastata? onko vastaus oikea vai väärä? Videoinnissa oli hyvä puoli se, että voi aina palata tilanteisiin uudestaan. Harmittaa, kun en osaa sanoa kuvailla tässä, mitä tunteita he välittivät draamahetkillä ja miten intensiivisesti olimme itse leikissä. Draamaleikissä olin intensiivisesti itse mukana lasten kanssa. Lasten huomio ja arvostus minua kohtaan näkyi selvästi lasten eleistä, puheissa ja koko heidän käyttäytymisessään. Meille oli syntynyt yhteinen kieli sormia näyttämällä ja näytimme näitä merkkejä myös draamaleikki hetkien ulkopuolella. Loppujen lopuksi kuinka vähän tarvitaan, kun saadaan hienoja tuloksia yhdessä aikaan eikä aikuiselta vaadita kuin paneutumista ja heittäytymistä.

Kehittämistyö kasvatti henkilökohtaisesti minun omaa työmotivaatiota. Heittäytyminen mu- kaan lasten leikkiin antoi itselle paljon. Iloitseminen ja nauraminen yhdessä lisäsivät lasten ja minun välistä vuorovaikutusta. Havaitsin lasten ottavan kontaktia minuun enemmän kuin mui- hin aikuisiin. Minusta tuli se aikuinen, joka kuuntelee ja leikkii heidän kanssaan. Aikuinen ei vaan komenna ja puutu tekemisiin kun tehdään jotain väärää. Tämän tyyppinen työskentely- tapa antaa minulle uskoa siihen, että olen valinnut itselleni oikean ammatin. Tahdon olla se aikuinen päivähoidossa, joka on läsnä lapsen kanssa. Opinnäytetyö toi esille sen, että tämän- tapaista herättelyä tarvitaan varhaiskasvatuksen kentillä. Tämä oli toiminnaltaan sellainen, joka herätteli kasvattajia toimimaan erilailla kuin on totuttu. Monessa työssä rutinoitutaan ja muutoksia vastaan usein taistellaan. Tämän tyyppisellä työskentelytavalla sai aikuiset näke- mään kehittymistä lapsissa.

Suunnittelu vaiheessa minun olisi kannattanut haastatella ja huomioida lasten ajatuksia leik- kipaikoista ja ottaa lapset mukaan suunnittelemaan sekä tekemään ympäristöä heille sopivak- si. Kasvattajana minun tulee huomioida, että toimintaympäristö on pedagoginen oppimisym- päristö. Draamaleikki on hyvä keino oppia tuntemaan lapset ja itsellä rohkeus esiintymiseen kasvoi.

Lähteet

Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M., Korhonen, P. (toim.) 2007. Taide keskellä elämää. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Bergström, M. 1997. Mustat ja valkeat leikit. Juva: WSOY.

Bodrova, E., Germeroth, C., & Leong, D.J. 2013. Play and Self- Regulation. Lessons from Vygotsky. Viitattu 11.4.2016. <http://www.du.edu/marsicoinstitute/pressroom/6-1-article-play-and-self-regulation.pdf>.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Juva: Bookwell.

Papunet. Viitattu 6.4.2016. <http://papunet.net/kuvatyokalu/fi>.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa. Helsinki: Gaudeamus.

Keltinkangas- Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Koivunen, P-L. 2013. Hyvä päivähoito. Juva: Bookwell Oy.

Koivunen, P-L & lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Juva: Bookwell Oy.

Malander, E-L & Ojala, T. 2013. Ipana- impro. Opas osallistavaan satuimprovisaatioon. Tallinna: Tallinn Book Printers.

Malander, E-L & Ojala, T. 2013. Satusiilo. Ipana-impron satuaarteita. Tallinna: Raamatutukikoja OU.

Martinez- Abarca, T. & Nurmi, R. 2015. Loikaten leikkiin- rohkeasti rooliin! Draamakasvatusta 1-7- vuotiaille. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. 2015. Vaskomäen päiväkotit ent. Ropakon päiväkotit Nurmijärven kunta.

Reunamo, J. 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Juva: Bookwell OY.

Stakes, oppaita 56. 2009. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Toivonen, T. 2014. Kasvuun! Draamakasvatusta 1-8-vuotiaille. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Vehkalahti, R & Urho T. 2013. Leikki on totta. Helsinki: Lasten keskus.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet. 2015. Viitattu 14.4.2016. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatustlaki?resolvetemplatefordevice=true>

Kuvat

Kuva 1: Lasten aamupiiritaulu.....	8
Kuva 2: Aulassa oleva magneettitaulu, josta näkyy viikkosuunnitelma ikäryhmittäin.....	10
Kuva 3: Aku	11
Kuva 4: Draamasopimus.....	12
Kuva 5: Muotopalat, joista rakensimme vuoren, laivan jne.	16
Kuva 6: Yhden äidin kirjoittama tarina lapsen kertoman mukaan	17

Taulukot

Taulukko 1: Toimintaympäristöt ikäryhmittäin eri viikonpäivinä	9
Taulukko 2: Asioita, joissa työyhteisö koki onnistuneensa	22
Taulukko 3: Asioita, joissa koettiin olevan kehitettävää	23

Liitteet

Liite 1: Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman leikin dokumentointikaavake.....	33
Liite 2: Työyhteisön arviointilomake talon palaveriin.....	34
Liite 3. Kysely lapsille jokaisen leikin jälkeen.....	35
Liite 4: Itsearviointilomake	36

Liite 1: Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman leikin dokumentointikaavake

LEIKKITILANTEEN DOKUMENTOINTIA	
Lapsen nimi:	Pvm
Mitä lapsi leikkii?	
Lapsen puheen kirjausta	
Lapsen toiminnan kuvausta	
Havainnoinnin avuksi: (kirjaa paperin taakse) Miten leikki saa alkunsa? o kuka tekee aloitteen? Ketkä osallistuvat leikkiin? o leikkiikö lapsi yksin, rinnakkain vai yhdessä toisten kanssa? o miten roolit jaetaan? Mikä on leikin sisältö-mikä määrää leikin kulkua? o miten lapsi käyttää leikissä hyväkseen näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa? o miten lapsi käyttää leikin välineitä (valmis-muunneltava-itse valmistettu)? o harjoittaako lapsi juuri oppimiaan asioita leikissä? Vuorovaikutus leikissä o miten lapsi käyttää kieltä; kuvaileeko hän rooliaan? o tekeekö hän leikin juonta eteenpäin vieviä ehdotuksia? o toimiiko hän johdonmukaisesti roolissaan? o tekeekö hän sopimuksia toisten lasten kanssa tai noudattaako hän itse luomiaan sääntöjä? o säilyykö leikki-idea, vaikka toisia lapsia tai aikuisia liittyisi leikkiin? Miten konfliktit syntyvät ja miten ne ratkaistaan? Arvioi leikin kestoa?	

Lomake valmisteltu Keijo Tahkokallion ja Marjatta Kallialan ajatusten pohjalta

Liite 2: Työyhteisön arviointilomake talon palaveriin

Työyhteisön arviointilomake talon palaveriin

PVM

Miltä projektin aloitus tuntui?

Missä onnistuttiin?

1

Missä on kehittämisen varaa?

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Liite 3. Kysely lapsille jokaisen leikin jälkeen

Kysely lapsille jokaisen leikin jälkeen

Lattialla on kortteja, joissa on hymynaamoja ja surunaamoja. Lapset valitsevat leikin jälkeen sopivalta tuntuva kortin. Lapsilta kysytään valitsemansa kortin mukaan seuraava kysymys.

Mikä oli hauskaa?

Mikä oli tylsää?

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Liite 4: Itsearviointilomake

Itsearviointilomake
Joka toiminnan jälkeen

PVM

Mistä lapset innostuivat?

Mikä onnistui?

Missä kehittämisen varaa?

Mikä oli vaikeaa itselleni?

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU